

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA IN UKREPI ZA ZNIŽANJE NEDONOSNIH
IZPOSTAVLJENOSTI V BANKAH**

Ljubljana, februar 2017

NINA KASTELIC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nina Kastelic, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza in ukrepi za znižanje nedonosnih izpostavljenosti v bankah, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko Prof. dr. Sergejo Slapničar

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 07.02.2017

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI PO OBSTOJEČI REGULATIVI.....	5
1.1 Definiciji nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranih izpostavljenosti po EBA za namen poročanja.....	6
1.1.1 Definicija nedonosnih izpostavljenosti.....	6
1.1.2 Definicija restrukturiranih izpostavljenosti	7
1.1.3 Izhod iz skupine nedonosnih izpostavljenosti	9
1.1.4 Izhod iz skupine restrukturiranih izpostavljenosti.....	10
1.2 Neplačilo po 178. členu CRR.....	12
1.2.1 Zamuda več kot 90 dni s pomembno kreditno obveznostjo	12
1.2.2 Majhna verjetnost plačila.....	13
1.2.3 Izhod iz skupine neplačanih izpostavljenosti	16
1.3 Oslabljene izpostavljenosti po MSRP	16
1.3.1 Oslabljene izpostavljenosti po MRS 39	16
1.3.2 Oslabljene izpostavljenosti po MSRP 9	17
1.3.3 Izhod iz skupine oslabljenih izpostavljenosti	18
1.4 Razvrščanje izpostavljenosti kreditnemu tveganju na podlagi Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic.....	18
1.4.1 Kriteriji za razvrstitev v bonitetni skupini D in E	19
1.4.2 Izhod iz bonitetnih skupin D in E.....	20
1.5 Primerjava definicij nedonosnih izpostavljenosti, neplačanih izpostavljenosti, oslabljenih izpostavljenosti in razvrščenih izpostavljenosti v bonitetnih skupinah D in E.....	20
2 RAČUNOVODSKA OBRAVNAVA NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI	22
2.1 Oblikovanje oslabitev po MRS 39.....	23
2.2 Oblikovanje oslabitev po MSRP 9	25
2.3 Računovodska obravnava restrukturiranih izpostavljenosti	27
2.3.1 Obravnava po MRS 39	27
2.3.2 Obravnava po MSRP 9.....	28
2.3.3 Primer restrukturiranja kredita.....	29
3 ANALIZA RAZKRITIJ NEDONOSNIH KREDITOV V LETNIH POROČILIH BANK.....	32
3.1 Raziskovalna vprašanja	32
3.2 Opis vzorca in viri podatkov	33
3.3 Metoda raziskovanja.....	33

3.4	Deleži nedonosnih kreditov po podatkih EBA in Banke Slovenije	34
3.5	Ocena deleža nedonosnih kreditov ob predpostavki, da se prenos kreditov na DUTB ne bi izvedel	37
3.6	Pregled razkritij iz letnih poročil slovenskih bank in ocena deleža nedonosnih kreditov.....	38
3.6.1	Abanka d.d.	39
3.6.2	Banka Koper d.d.....	39
3.6.3	Banka Sparkasse d.d.....	40
3.6.4	Deželna banka Slovenije d.d.	40
3.6.5	Gorenjska banka d.d., Kranj	40
3.6.6	Hypo Alpe Adria Bank.....	41
3.6.7	Nova KBM d.d.	41
3.6.8	Nova Ljubljanska banka d.d.....	42
3.6.9	Raiffeisen Banka d.d.	42
3.6.10	Sberbank Banka d.d.....	43
3.6.11	SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana.....	43
3.6.12	SKB banka d.d., Ljubljana	43
3.6.13	Unicredit Banka Slovenija d.d.	44
3.7	Povzetek rezultatov in ugotovitve	44
4	UKREPI BANK ZA ZNIŽANJE NEDONOSNIH KREDITOV	48
4.1	Razkriti ukrepi za znižanje nedonosnih kreditov v letnih poročilih bank za leto 2015 ...	48
4.2	Ukrepi za preprečitev nastajanja nedonosnih izpostavljenosti.....	50
4.3	Ukrepi za znižanje obstoječih nedonosnih izpostavljenosti	51
4.3.1	Ukrepi restrukturiranja	52
4.3.2	Prenos nedonosnih kreditov na slabo banko oziroma prodaja terjatev	53
4.3.3	Odpisi	54
	SKLEP.....	55
	LITERATURA IN VIRI.....	59

KAZALO TABEL

Tabela 1: Amortizacijski načrt odplačevanja kredita s pogodbeno obrestno mero 5 %.....	30
Tabela 2: Podatki o restrukturiranju kredita	30
Tabela 3: Knjiženja oslabitev in obresti ob in po restrukturiranju kredita	31
Tabela 4: Vzorec bank, vključenih v analizo	33
Tabela 5: Deleži nedonosnih kreditov na nivoju slovenskega bančnega sistema za obdobje od 30. junija 2015 do 30. septembra 2016 v %.....	36
Tabela 6: Krediti pred oblikovanimi oslabitvami (bruto krediti)	37
Tabela 7: Deleži nedonosnih kreditov in pokritje le teh z oslabitvami po posameznih bankah za leti 2014 in 2015 v %	44
Tabela 8: Ukrepi slovenskih bank za znižanje nedonosnih kreditov v letu 2015	49

KAZALO SLIK

Slika 1: Razmejevanje med donosnimi in nedonosnimi (NPE) ter restrukturiranimi (FBE) in nerestrukturiranimi izpostavljenostmi po definicijah EBA.....	11
Slika 2: Deleži nedonosnih kreditov na ravni EU za december 2014 in marec 2016 v % .	35
Slika 3: Deleži nedonosnih kreditov po posameznih bankah za leti 2014 in 2015 v %	45
Slika 4: Deleži pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami po posameznih bankah za leti 2014 in 2015 v %.....	46
Slika 5: Aktivnosti za znižanje nedonosnih izpostavljenosti v %	48

UVOD

Ekonomski cikel, v katerem je obdobju rasti sledilo obdobje kontrakcije, je povzročil dvig deleža nedonosnih kreditov in terjatev (v nadaljevanju nedonosni krediti) v evropskih bankah. V obdobju 2003–2008 je zaradi ugodnih pogojev financiranja povpraševanje po kreditih zelo porastlo. Učinki nevzdržne rasti so se v letih 2008/2009 odrazili v svetovni finančni krizi. Recesija je pokazala, da se je finančni sektor znašel v težavah zaradi nedonosnih kreditov. Nedonosni krediti zavirajo ekonomsko aktivnost preveč zadolženih podjetij in s tem omejujejo gospodarsko rast. Banke si prizadevajo znižati obseg nedonosnih kreditov z odpisi, restrukturiranjem in prodajo kreditov (European Bank Coordination Initiative, 2012, str. 4).

Banke morajo pri spremljanju kvalitete naložb meriti tveganja, zlasti kreditno tveganje, ki je v Sklepu o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (v nadaljevanju Sklep o ocenjevanju izgub) opredeljeno kot tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke. V tem okviru morajo banke pravočasno identificirati nedonosne izpostavljenosti. Banke morajo pri obravnavi nedonosnih izpostavljenosti in morebitnem restrukturiranju izpostavljenosti upoštevati relevantne predpise, ki so jih pristojni regulatorji oblikovali za namene poročanja, izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje, računovodenja in upravljanja kreditnega tveganja.

Evropski bančni organ (angl. *European Banking Authority*, v nadaljevanju EBA) je zaradi različnih praks v državah Evropske Unije (v nadaljevanju EU) v okviru enotne knjige pravil (angl. *Single Rule Book*) opredelil enotni definiciji nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti za namen nadzorniškega poročanja in večje transparentnosti pri razkrivanju informacij bank za kapitalske trge. S ciljem spremljanja in učinkovitega obvladovanja tveganj EBA in Banka Slovenije objavljata podatke o nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenostih v skladu z novima definicijama po EBA (Banka Slovenije, 2015a).

Opredelitev neplačila za namen izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje po 178. členu Uredbe (EU) št. 575/2013 (v nadaljevanju CRR) na prvi pogled povsem ustreza definiciji nedonosnih izpostavljenosti po EBA, vendar pa je državam članicam EU v nekaterih primerih dovoljen mehkejši pristop, ki omogoča vključitev izpostavljenosti med neplačane šele, ko dolжник pomembno zamuja z odplačilom več kot 180 dni, kar vodi do razlik v primerljivosti med bankami iz posameznih držav EU. Prav tako so v primerjavi z definicijo nedonosnih izpostavljenosti nekoliko mehkejši kriteriji za izhod iz položaja neplačila.

Mednarodni računovodski standard 39 (v nadaljevanju MRS 39) v 59. členu opredeljuje nepristranske dokaze o oslABLjenosti finančnega sredstva ali skupine sredstev. Ti nepristranski dokazi o oslABLitvi so zelo podobni pogojem, na podlagi katerih se opredeli

neplačilo po CRR. Po drugi strani pa morajo banke v skladu s Sklepom o ocenjevanju izgub za namen poročanja Banki Slovenije izpostavljenosti razvrščati tudi glede na kreditno kvaliteto dolžnika v bonitetne skupine od A (najboljše) do E (najslabše). Pri tem so pogoji za razvrstitev dolžnika v bonitetni skupini D in E podobni pogojem za opredelitev neplačila po CRR in oslabiljene izpostavljenosti po MRS 39. V tej zvezi se sedaj zastavlja vprašanje, ali je z vidika obvladovanja tveganj in racionalizacije poslovanja v bankah smiselno medsebojno poenotiti definiciji izpostavljenosti do dolžnika v položaju neplačila, oslabiljene izpostavljenosti in razvrščanje dolžnikov v bonitetni skupini D in E z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA.

Računovodske knjižbe za oslabiljene kredite so vodene po odplačni vrednosti. Po obstoječem MRS 39 je izguba zaradi oslabitve pripoznana šele takrat, ko je realiziran dogodek, ki povzroča izgubo. Za oblikovanje oslabitev se uporabi model nastalih izgub (angl. *Incurring Loss Model*). Mednarodni standard računovodskega poročanja 9 (v nadaljevanju MSRP 9) posega na področji računovodenja in poročanja bank ter ponuja rešitev za pravočasno pripoznavanje izgub iz oslabitve finančnih instrumentov. Ker model za oblikovanje oslabitev po novem MSRP 9 temelji na modelu pričakovanih izgub (angl. *Expected Loss Model*), lahko z začetkom uporabe tega standarda pričakujemo več oslabitev v bankah (Orrell, Mosco, & Velanand, 2014; Hauptman, 2015).

EBA je v poročilih z dne 24. novembra 2015 in dne 22. julija 2016 razkril kazalnike, ki izhajajo iz definicije nedonosnih izpostavljenosti. EBA ugotavlja, da je delež nedonosnih kreditov v sistemsko pomembnih bankah EU še vedno zaskrbljujoč in lahko predstavlja oviro pri nadaljnjem kreditiranju in dobičkonosnosti bank. Prav tako so delež nedonosnih kreditov in delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami že razkrile tudi nekatere banke v svojem letnem poročilu v okviru pojasnil k računovodskim izkazom (European Banking Authority, 2015b).

Namen magistrskega dela je opozoriti na problematiko nedonosnih izpostavljenosti v bančnem sektorju ter predstaviti obravnavo teh izpostavljenosti za namen računovodenja, poročanja in razkritij v okviru letnih poročil. Z raziskavo želimo banke opozoriti na pomen ukrepov za znižanje nedonosnih kreditov.

Ta tema je v bančnem sektorju trenutno zelo aktualna in zato verjamemo, da bo magistrsko delo z navedeno vsebino v pomoč pri delu nam, ki se s temi vsebinami soočamo prvič, kot tudi kolegom iz bančnega sektorja, ki pokrivajo relevantna področja ali se ukvarjajo z obravnavo nedonosnih kreditov.

Cilji magistrskega dela, ki jih želimo doseči:

- medsebojno primerjati definiciji nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranih izpostavljenosti po EBA ter definicije izpostavljenosti oziroma dolžnika v položaju neplačila po 178. členu CRR, oslavljenih izpostavljenosti po MSRP in razvrščenih izpostavljenosti v skupine D in E po Sklepu o ocenjevanju izgub;
- na podlagi podatkov iz letnih poročil analizirati deleže nedonosnih kreditov ter deleže pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami po posameznih bankah;
- te kazalnike primerjati s kazalniki, ki sta jih objavila EBA (za sistemsko pomembne banke EU) in Banka Slovenije (za slovenski bančni sistem);
- predstaviti ukrepe za znižanje deleža nedonosnih kreditov, ki jih banke razkrivajo v svojem letnem poročilu.

Odgovorili bomo na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšne koristi prinaša enotna definicija nedonosnih izpostavljenosti in kakšne so njene pomanjkljivosti?
- Ali je z vidika obvladovanja tveganj in racionalizacije poslovanja v bankah smiselno medsebojno poenotiti definiciji izpostavljenosti do dolžnika v položaju neplačila in oslavljenosti ter razvrščanje dolžnikov v bonitetni skupini D in E z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA?
- Kolikšen bi bil delež nedonosnih kreditov za Republiko Slovenijo (v nadaljevanju Slovenija), če bi upoštevali tudi kredite, ki so bili iz nekaterih slovenskih bank prenešeni na Družbo za upravljanje terjatev bank d.d. (v nadaljevanju DUTB)?
- Kako slovenske banke razkrivajo nedonosne kredite v svojem letnem poročilu?
- S katerimi ukrepi slovenske banke znižujejo delež nedonosnih kreditov in kaj se hkrati dogaja z oslabitvami?

Pri izdelavi magistrskega dela so nam v pomoč relevantna tuja in domača strokovna literatura, prispevki in članki. Ker je tema trenutno zelo aktualna, smo pri izbiri sekundarnih podatkov še posebej pozorni na ažurnost podatkov. Podatke iščemo na zanesljivih in veljavnih spletnih straneh.

Struktura magistrskega dela omogoča jasen pregled obravnavnih tem. Magistrsko delo je vsebinsko razdeljeno na štiri večja poglavja.

V prvem poglavju preko širšega teoretično-analitičnega pregleda strokovne literature, obstoječe regulative, razprav in člankov opredelimo definiciji nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranih izpostavljenosti po EBA ter definicije izpostavljenosti oziroma dolžnika v položaju neplačila po 178. členu CRR, oslavljenih izpostavljenosti po MSRP in razvrščenih izpostavljenosti v skupine D in E po Sklepu o ocenjevanju izgub. Z metodo

komparacije te definicije medsebojno primerjamo. V nadaljevanju kritično ovrednotimo prednosti in pomanjkljivosti definicije nedonosnih izpostavljenosti.

V drugem poglavju povzamemo pravila računovodenja za oslabitve nedonosnih izpostavljenosti in v tem okviru posebej za restrukturirane izpostavljenosti po obstoječem MRS 39 in novem MSRP 9. Poglavje zaključimo s primerom računovodske obravnave restrukturiranja kredita.

V tretjem poglavju sledi empirična analiza. Na podlagi podatkov, ki jih je objavil EBA, primerjamo deleže nedonosnih kreditov za sistemsko pomembne banke na ravni posamezne države EU. Ta kazalnik za Slovenijo primerjamo s kazalniki, ki jih je na ravni celotnega slovenskega bančnega sistema objavila Banka Slovenije. Predstavljena so raziskovalna vprašanja, hipoteza, vzorec bank in viri podatkov, ki jih uporabljamo za analizo. V nadaljevanju opišemo metodologijo raziskovanja. Na podlagi podatkov iz letnih poročil bank za poslovno leto 2015 analiziramo razkritja deležev nedonosnih kreditov. Poglavje končamo s predstavitvijo rezultatov in ugotovitev.

V četrtem poglavju predstavimo izvedene ukrepe bank za znižanje deleža nedonosnih kreditov.

Dodano vrednost magistrskega dela poleg pregleda problematike nedonosnih kreditov predstavlja tudi analiza nedonosnih kreditov, ki jih banke razkrivajo v svojem letnem poročilu za poslovno leto 2015. V tem okviru po posameznih bankah primerjamo deleže nedonosnih kreditov in deleže pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami v letih 2014/2015 ter opišemo ukrepe, ki jih banke izvajajo za znižanje deleža nedonosnih kreditov. Na tej podlagi ugotovimo, ali banke znižujejo delež nedonosnih kreditov in kaj se hkrati dogaja z oslabitvami.

Pri pisanju magistrskega dela nam največjo oviro predstavljajo tuji viri, pri čemer se za iste vsebine večkrat uporabljajo različni strokovni izrazi. Primeroma navajamo termin »izpostavljenosti« iz predpisov EU, ki urejajo področje bonitetnih zahtev za banke in ki se v MSRP pojavlja kot finančno sredstvo ali kot pogojna oziroma prevzeta zunajbilančna obveznost. Zato slednjega v tem magistrskem delu uporabimo samo v poglavjih, ki se nanašajo na računovodenje po MSRP. Nekateri predpisi EU pa so še v pripravi oziroma v osnutku. Ker je tema, ki jo v magistrskem delu obravnavamo aktualna in vsa nova regulativa še ni dorečena v celoti, smo v času pisanja pozorni na spremembe predpisov. Pri analizi razpolagamo z omejeno količino podatkov, saj ta temelji na razpoložljivih podatkih o nedonosnih kreditih iz letnih poročil bank in DUTB.

1 OPREDELITEV NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI PO OBSTOJEČI REGULATIVI

EBA je zaradi različnih praks v državah EU v okviru enotne knjige pravil opredelil enotni definiciji nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti za namen nadzorniškega poročanja in večje transparentnosti pri razkrivanju informacij bank za kapitalske trge. Definiciji sta bili opredeljeni z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 2015/227 z dne 20. februarja 2015, ki dopolnjuje Izvedbeno Uredbo Komisije (EU) št. 680/2014, s katero so opredeljeni izvedbeni tehnični standardi za nadzorniško poročanje (v nadaljevanju ITS). Po teh definicijah mora banka presojati izpostavljenosti najmanj po stanju konec vsakega četrtertletja.

Pri restrukturiranju so banke uporabljale različna merila, kar je v praksi lahko vodilo do prikrivanja dejanskega poslabšanja kakovosti portfelja in posameznih dolžnikov ter posledično nepravočasnega priznavanja oslabitev. Zato je EBA hkrati s končnim osnutkom ITS o restrukturiranih in nedonosnih izpostavljenostih priporočil pristojnim nadzornim organom, da se ti dve definiciji uporabita tudi pri pregledu kvalitete naložbenih portfeljev. Cilj definicij nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti po EBA je harmonizacija praks med državami EU, ki bo omogočila poenotenje in primerljivost kvalitete naložbenih portfeljev med bankami ter bo lahko pomembno vplivala na višino potrebnih oslabitev oziroma rezervacij in posredno na višino kapitala (European Banking Authority, 2013; Jančič, 2014).

Kot bomo videli v nadaljevanju tega poglavja pa enotni definiciji nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranih izpostavljenosti ne zagotavljata popolne primerljivosti med bankami EU, saj še vedno dopuščata določeno mero subjektivnosti, ki jo poskuša EBA z novo regulativo odpraviti.

Ker med nedonosne izpostavljenosti iz tega poglavja uvrščamo vse izpostavljenosti do dolžnikov, ki so razvrščene kot neplačane za regulativne namene po 178. členu CRR in vse oslABLJENE izpostavljenosti za računovodske namene v skladu z veljavnim računovodskim okvirom, tj. MSRP, sta v tem poglavju predstavljeni tudi ti definiciji. Predstavljena je tudi razvrstitev izpostavljenosti v bonitetne skupine po Sklepu o ocenjevanju izgub, glede na to, da so pogoji za razvrstitev izpostavljenosti oziroma dolžnikov v bonitetni skupini D in E podobni pogojem za opredelitev neplačila po CRR in oslABLJENE izpostavljenosti po MRS 39.

1.1 Definiciji nedonosnih izpostavljenosti in restrukturiranih izpostavljenosti po EBA za namen poročanja

1.1.1 Definicija nedonosnih izpostavljenosti

Po definiciji nedonosnih izpostavljenosti po EBA, ki vključujejo vse zunajbilančne obveznosti in vsa dolžniška finančna sredstva z izjemo tistih, ki so namenjeni trgovanju, ustrezajo vsaj enemu od naslednjih dveh pogojev brez upoštevanja zavarovanj:

- pomembne izpostavljenosti do banke, njene nadrejene družbe in njej podrejenih družb, pri katerih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni;
- izpostavljenosti do dolžnikov, za katere se sicer ne glede na zamudo in zavarovanja ocenjuje, da ne bodo mogli v celoti odplačati svoje kreditne obveznosti (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 145).

Dolžniška finančna sredstva vključujejo kredite, vrednostne papirje in druga finančna sredstva. Zunajbilančne obveznosti vključujejo prevzete obveznosti iz kreditov oziroma odobrene nečrpane kredite, dane finančne garancije in druge prevzete obveznosti (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 149).

Med nedonosne izpostavljenosti tako uvrščamo vse izpostavljenosti do dolžnikov, ki so razvrščene kot neplačane za regulativne namene po 178. členu CRR in vse oslabiljene izpostavljenosti za računovodske namene v skladu z MSRP, z izjemo izpostavljenosti s skupinskimi popravki vrednosti za nastale izgube, ki niso bile poročane, oziroma izpostavljenosti, pri katerih še ni nepristranskih dokazov za oslabitev in izgube še ni mogoče identificirati na ravni posamezne izpostavljenosti (angl. *Incurring but not reported loss*, v nadaljevanju IBNR). Ta del je natančneje pojasnjen v poglavju 1.3 (Banka Slovenije, 2015c; ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 146 in 147).

Praviloma se vse bilančne in zunajbilančne izpostavljenosti do posameznega dolžnika označijo kot nedonosne ali kot donosne, z izjemo izpostavljenosti na drobno (po 123. členu CRR izpostavljenosti na drobno ne presegajo 1 milijona EUR), ki jih je po 178. členu CRR dovoljeno razvrstiti med neplačane izpostavljenosti na ravni posamezne izpostavljenosti (CRR, Člen 178, Odstavek 1).

Če je dolžnik član skupine povezanih oseb, je potrebna presoja, ali je potrebno izpostavljenosti tudi do drugih dolžnikov te skupine prerazvrstiti med neplačane izpostavljenosti in posledično med nedonosne izpostavljenosti (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 155).

To pomeni, da v primeru, ko je banka odobrila posameznemu dolžniku več kreditov in ta zamuja pri odplačevanju le treh kreditov, je potrebno za namen opredelitve neplačila in posledično nedonosne izpostavljenosti najprej ugotoviti, ali dolžnik zamuja pri odplačevanju s pomembnim zneskom kreditne obveznosti in v odvisnosti od tega vse kredite označiti kot nedonosne ali kot donosne.

Za namen opredelitve nedonosnih izpostavljenosti se upošteva tudi pravilo, po katerem se med nedonosne izpostavljenosti vključijo vse izpostavljenosti do dolžnika, če bilančne izpostavljenosti (pred oslabitvijo) do dolžnika z zamudo več kot 90 dni presegajo 20 % vseh obstoječih bilančnih izpostavljenosti (pred oslabitvijo) do tega dolžnika, tj. »Pulling effect« (Banka Slovenije, 2015c; European Banking Authority, 2015c, str.32).

Med nedonosne izpostavljenosti uvrščamo tudi restrukturirane izpostavljenosti, ki so bile opredeljene kot nedonosne že pred restrukturiranjem oziroma ob samem restrukturiranju ali pa bi bile opredeljene kot nedonosne, če ne bi prišlo do restrukturiranja. Prav tako se med nedonosne izpostavljenosti vključijo tudi izpostavljenosti, ki so zaradi izboljšanja finančnega položaja dolžnika že izšle iz skupine nedonosnih v skupino donosnih izpostavljenosti, pa so bile ponovno predmet restrukturiranja ali je dolžnik zopet zamujal z odplačevanjem več kot 30 dni (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 179; Jančič, 2014).

1.1.2 Definicija restrukturiranih izpostavljenosti

Z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA je tesno povezana tudi definicija restrukturiranih izpostavljenosti. Slednja poleg nedonosnih izpostavljenosti vključuje tudi donosne izpostavljenosti.

Definicija restrukturiranih izpostavljenosti vključuje pogodbe v zvezi z dolžniškimi finančnimi instrumenti, pri katerih so bili uporabljeni ukrepi restrukturiranja. Ukrepi restrukturiranja se nanašajo na aktivnosti v korist dolžnika, ki se sooča s finančnimi težavami ali bi se z njimi soočil, če te aktivnosti ne bi bile izvedene. Te aktivnosti se nanašajo na spremembo prvotno dogovorjenih pogojev odplačevanja dolga, in sicer se izvedejo z aneksom, aktiviranjem morebitne vgrajene pogodbene klavzule o restrukturiranju ali odobritvijo nove pogodbe za popolno ali delno poplačilo dolga po prvotni pogodbi (refinanciranje). Pogodbe, ki so predmet restrukturiranja, se nanašajo na kredite, dolžniške vrednostne papirje, ki niso namenjeni trgovanju ter na preklicne in nepreklicne prevzete obveznosti iz kreditov ((ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 163; Jančič, 2014; Sklep o ocenjevanju izgub, 2015).

Da gre za aktivnosti v korist dolžnika v finančnih težavah, nakazujejo dokazila, iz katerih izhaja, da so novi pogodbeno dogovorjeni pogoji odplačevanja za dolžnika ugodnejši glede na:

- prejšnje pogoje odplačevanja;
- pogoje odplačevanja dolga drugih dolžnikov banke (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 165).

Finančne težave oziroma zmožnost odplačevanja dolga banka oceni na nivoju dolžnika. Pri tem se kot dolžnik štejejo vsa med seboj povezana podjetja v skupini, ki so predmet računovodske konsolidacije (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 168).

S to definicijo dolžnika je preprečena arbitraža, ki bi omogočala izigravanje pravila, po katerem se kot ukrep restrukturiranja šteje tudi odobritev novega kredita za poplačilo prvotnega dolga. To pomeni, da se po tem pravilu kot ukrep restrukturiranja šteje tudi kredit, ki ga je banka odobrila dolžniku za poplačilo njegovega dolga pri njeni podrejeni ali nadrejeni družbi.

Ukrepi restrukturiranja običajno vključujejo odlog vračila oziroma podaljšanje zapadlosti kredita, znižanje obrestne mere, konverzijo dolga v lastniški delež dolžnika in/ali odpust dolga (Sklep o ocenjevanju izgub, 2015).

Pred pristopom k ukrepom restrukturiranja mora banka natančno analizirati finančni položaj dolžnika, pri čemer je dolžna spoštovati tudi Smernice iz poglavja 4. Še zlasti je to pomembno takrat, kadar so predmet restrukturiranja izpostavljenosti, ki so bile predhodno že identificirane kot nedonosne. Banka praviloma z analizo finančnega položaja dolžnika potrdi zmožnost dolžnika odplačevati dolg.

V ITS so navedeni naslednji primeri restrukturiranja izpostavljenosti, ki se vključujejo med nedonosne izpostavljenosti:

- spremenjena pogodba, ki je bila pred spremembo razvrščena kot nedonosna oziroma bi bila razvrščena kot taka, če do te spremembe ne bi prišlo;
- sprememba pogodbe, ki vključuje popolni ali delni odpis dolga;
- banka odobri izvršitev vgrajenih klavzul o restrukturiranju za dolžnika, ki je nedonosen oziroma bi se smatral kot nedonosen, če se te klavzule ne bi izvršile;
- dolžnik je hkrati ali blizu času odobritve dodatnega kredita pod ugodnejšimi pogoji odplačal glavnico ali obresti po drugem kreditu, ki je bil razvrščen kot nedonosen oziroma bi bila razvrščen kot nedonosen, če se ta aktivnost refinanciranja ne bi izvedla (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 172).

Restrukturirana izpostavljenost se lahko obravnava kot donosna izpostavljenost od datuma restrukturiranja, če sta izpolnjena naslednja pogoja:

- izpostavljenost zaradi restrukturiranja ni bila opredeljena kot nedonosna;
- izpostavljenost pred izvedbo restrukturiranja še ni bila opredeljena kot nedonosna (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 178).

V ITS so navedeni primeri, pri katerih lahko predpostavljamo, da gre za restrukturirano izpostavljenost (predvidoma donosno), če banka za izpodbijanje te predpostavke nima utemeljenih razlogov:

- pri pogodbi je pred spremembo v obdobju zadnjih treh mesecev vsaj enkrat prišlo do zamude pri odplačilu več kot 30 dni ali pa bi ta zamuda nastala, če pogodba ne bi bila spremenjena;
- dolжник je hkrati ali blizu času odobritve novega kredita pod ugodnejšimi pogoji odplačal glavnico ali obresti po drugem kreditu, pri katerem je dolжник vsaj enkrat v treh mesecih pred tem refinanciranjem zamujal z odplačevanjem več kot 30 dni;
- banka odobri izvršitev vgrajenih klavzul o restrukturiranju za dolžnika, ki že zamuja z odplačevanjem dolga več kot 30 dni ali pa bi ta zamuda nastala, če se navedena klavzula ne bi izvršila (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 174).

1.1.3 Izhod iz skupine nedonosnih izpostavljenosti

Izpostavljenost se obravnava kot nedonosna, dokler dolжник ne začne redno izpolnjevati pogodbeno dogovorjenih obveznosti oziroma dokler banka z analizo ne dokaže izboljšanja finančnega položaja dolžnika. Pogoji, ki jih mora dolжник predhodno izpolniti, da se lahko nedonosna restrukturirana izpostavljenost zopet obravnava kot donosna izpostavljenost, so precej strožji od tistih, ki veljajo za nedonosne izpostavljenosti, ki niso bile predmet restrukturiranja.

Pogoji za izhod izpostavljenosti, ki niso bile restrukturirane, iz nedonosnih izpostavljenosti so analogni pogojem za vstop v skupino nedonosnih izpostavljenosti, in sicer:

- izpostavljenost izpolnjuje izstopna merila, ki jih banka uporablja za prenehanje razvrstitve izpostavljenosti kot oslabiljene ali neplačane;
- finančni položaj dolžnika se je izboljšal, tako da je verjetno celotno odplačilo dolga v skladu s pogodbo;
- dolжник ne zamuja z nobenim zneskom pri odplačevanju več kot 90 dni (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 156).

Restrukturirane izpostavljenosti pa morajo poleg pogojev iz prejšnjega odstavka za izhod iz skupine nedonosnih izpostavljenosti izpolnjevati še naslednje pogoje:

- izpostavljenost ne izpolnjuje več pogojev za razvrstitev med neplačane in oslABLJENE izpostavljenosti;
- od ukrepov restrukturiranja je preteklo eno leto;
- po restrukturiranju ni nobene zamude pri odplačevanju ali negotovosti glede celotnega poplačila dolga, kar banka potrdi z analizo finančnega položaja dolžnika. Banka lahko predvideva, da ni več negotovosti glede bodočega odplačevanja, ko dolžnik po restrukturiranju pod novimi pogoji redno odplača vsaj tolikšen del dolga, kolikor je bilo zapadlih obrokov dolga pred restrukturiranjem oziroma če zapadlega zneska dolga pred restrukturiranjem ni bilo, ko odplača dolg v znesku morebitno izvršenega odpisa ob samem restrukturiranju, oziroma če tudi odpisa ni bilo, ko dolžnik na nek drugi način dokaže zmožnost poplačila v skladu z novimi pogoji, dogovorjenimi ob restrukturiranju (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 157; Banka Slovenije, 2015c).

Ti dodatni pogoji, ki veljajo zgolj za restrukturirane izpostavljenosti, teoretično pomenijo, da bi izpostavljenosti, ki so bile restrukturirane, kasneje zapustile skupino nedonosnih izpostavljenosti kot pa izpostavljenosti, ki niso bile restrukturirane. Ta delitev je v praksi ob uporabi pristopa na ravni dolžnika za opredelitev neplačila, ki zahteva enotno obravnavo vseh izpostavljenosti do dolžnika, lahko problematična. Zato predpostavljamo, da nekatere banke ob uporabi tega pristopa za izhod iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti uporabljajo pogoje, ki veljajo za restrukturirane izpostavljenosti, tudi za nerestrukturirane izpostavljenosti.

1.1.4 Izhod iz skupine restrukturiranih izpostavljenosti

Po vstopu med donosne izpostavljenosti je restrukturirana izpostavljenost vsaj še dve leti na preizkušnji in šele ko so po preteku tega obdobja izpolnjeni določeni pogoji, lahko takšna izpostavljenost za namen nadzorniškega poročanja izgubi oznako »restrukturirana« in je v nadaljevanju posledično obravnavana kot vse druge donosne izpostavljenosti (ITS, 2014).

Izpostavljenost se izključi iz skupine restrukturiranih izpostavljenosti, ko so istočasno izpolnjeni naslednji pogoji:

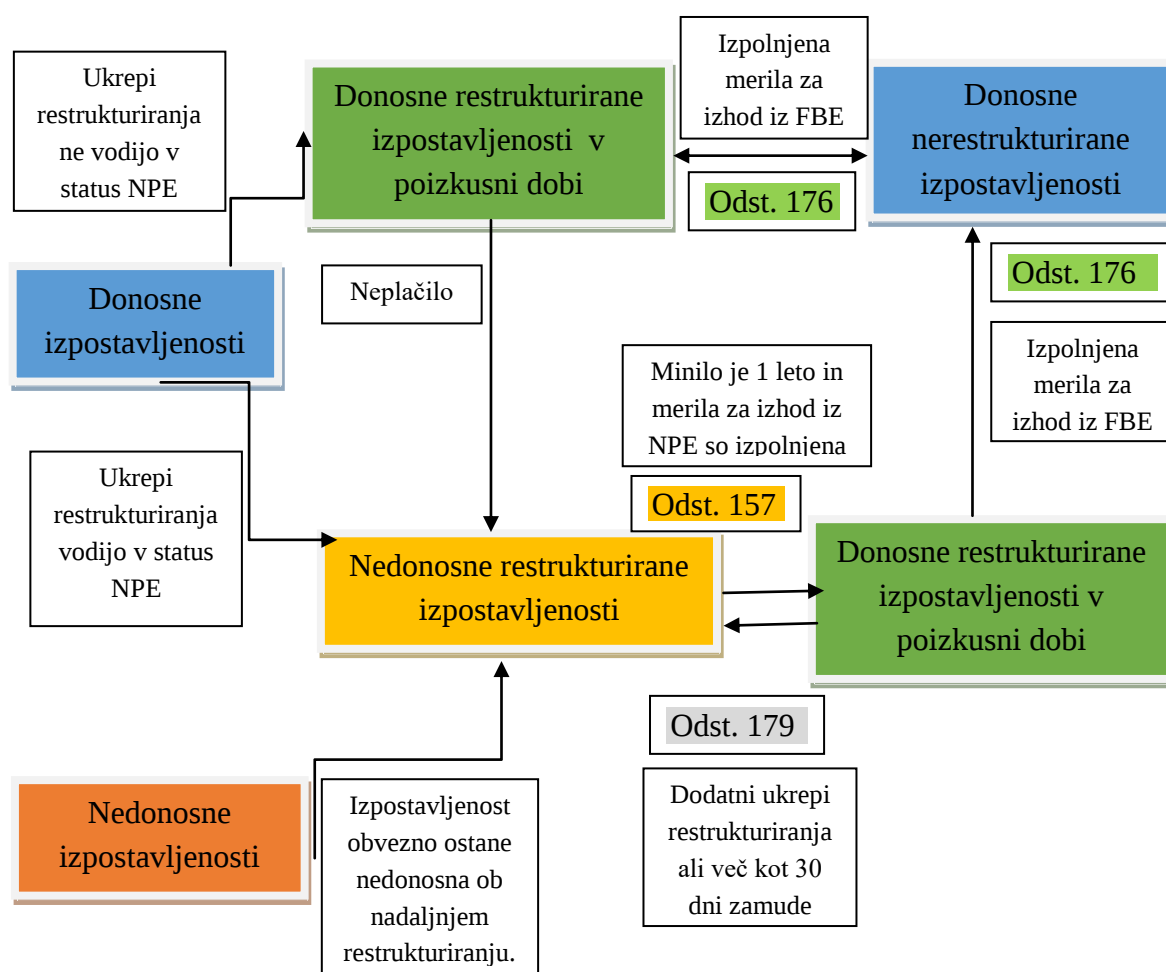
- izpostavljenost se šteje kot donosna, tudi če je bila prerazvrščena iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti potem, ko je analiza finančnega položaja dolžnika pokazala, da ne izpolnjuje več pogojev za obravnavo kot nedonosna izpostavljenost (izpolnjeni so vsi pogoji za izhod iz skupine nedonosnih izpostavljenosti);
- od datuma, ko se je restrukturirana izpostavljenost začela šteti za donosno, je pretekla vsaj dveletna poskusna doba;

- vsaj polovico poskusne dobe je dolžnik svoj dolg redno odplačeval, pri čemer ta odplačila predstavljajo več kot pomemben del glavnice ali obresti;
- na koncu poskusne dobe pri nobeni izpostavljenosti dolžnik ne zamuja pri odplačevanju več kot 30 dni (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 176).

Restrukturirana izpostavljenost v poskusni dobi se razvrsti nazaj med nedonosne izpostavljenosti, če je ponovno predmet restrukturiranja ali dolžnik zopet zamuja z odplačevanjem dolga več kot 30 dni (ITS, 2014, Priloga V, Del 2, Odstavek 179).

Obravnavo definicij nedonosnih in donosnih izpostavljenosti po EBA in v okviru teh definicije restrukturirane izpostavljenosti iz poglavja 1 lahko ponazorimo tudi v drevesu odločanja, kot prikazuje Slika 1.

Slika 1: Razmejevanje med donosnimi in nedonosnimi (NPE) ter restrukturiranimi (FBE) in nerestrukturiranimi izpostavljenostmi po definicijah EBA

Povzeto in prirejeno po Banka Slovenije, ITS POR - Nedonosne izpostavljenosti in restrukturiranje, 2015c.

1.2 Neplačilo po 178. členu CRR

Oprelitev neplačanih izpostavljenosti za namen izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje po 178. členu CRR, ki se po ITS vključujejo med nedonosne izpostavljenosti, na prvi pogled povsem ustreza definiciji nedonosnih izpostavljenosti po EBA.

Banka opredeli neplačilo praviloma enotno za vse izpostavljenosti do posameznega dolžnika, z izjemo izpostavljenosti na drobno (izpostavljenosti do fizičnih oseb ter podjetij, ki ne sodijo med velike gospodarske družbe – ZGD-1), ki ne presegajo zneska 1 milijon EUR in za katere se naplačilo presoja za vsako izpostavljenost do dolžnika posebej. Razlika med obema pristopoma je razložena v poglavju 1.1.1.

Položaj neplačila nastopi, ko je izpolnjen vsaj eden izmed dveh pogojev:

- dolžnik zamuja več kot 90 dni s plačilom pomembne kreditne obveznosti;
- obstaja majhna verjetnost, da bo dolžnik poravnal svoje kreditne obveznosti do banke, njene nadrejene družbe in njej podrejenih družb (CRR, Člen 178, Odstavek 1).

Za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi ali poslovnimi nepremičninami, izpostavljenosti do malih in srednjih podjetij in izpostavljenosti do javnega sektorja lahko pristojni organi 90 dni zamude nadomestijo s 180 dnevi zamude. Slovenija te možnosti ni uporabila.

Slednje onemogoča medsebojno primerljivost med bankami, ki so to možnost izkoristile in tistimi, ki te možnosti niso izkoristile oziroma je niso mogle izkoristiti, ker pristojni organi na nacionalni ravni te možnosti niso omogočili. Oprelitev neplačila v CRR pa je na splošno precej ohlapna, zato posamezne države EU uporabljajo različne pristope pri opredelitvi neplačila, kar je posledično tudi pomanjkljivost opredelitve nedonosnih izpostavljenosti.

1.2.1 Zamuda več kot 90 dni s pomembno kreditno obveznostjo

Pomembna kreditna obveznost in štetje dni zamud za namen ugotavljanja zamude nad 90 dni je prepuščena pristojnim organom posamezne države EU, kar je dodaten razlog za neprimerljivost neplačanih oziroma nedonosnih izpostavljenosti med bankami držav EU. Zato je EBA že objavil regulativni tehnični standard (v nadaljevanju RTS) za opredelitev praga pomembne kreditne obveznosti v zamudi, s katerim poskuša doseči večjo primerljivost med bankami posameznih držav EU (European Banking Authority, 2016e).

Po RTS se kot pomembna obveznost v zamudi šteje vsota vseh zapadlih obveznosti posameznega dolžnika do banke najkasneje, ko ta doseže 2,5 % vseh izpostavljenosti do dolžnika in absolutno mejo, ki ne presega:

- pri izpostavljenostih na drobno (**na ravni izpostavljenosti**) 100 EUR;
- pri vseh ostalih izpostavljenostih, ki jih banka obravnava **na ravni dolžnika**, 500 EUR (European Banking Authority, 2016e, str. 20, 40, 43).

RTS pooblašča pristojne organe posameznih držav EU, da lahko določijo tudi nižji prag (do 1 %) (European Banking Authority, 2016e, str. 43).

Banka Slovenije je prag za pomembno kreditno obveznost v zamudi opredelila s Sklepom o izvajanju Uredbe (EU) o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja glede izvrševanja opcij in diskrecijskih možnosti ter drugih nalog pristojnega organa za kreditne institucije (Člen 5, Odstavek 4) in z Navodilom za izvajanje Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. Po tem sklepu in navodilu se kot pomembna obveznost v zamudi šteje vsota vseh zapadlih obveznosti posameznega dolžnika do banke najkasneje, ko ta presega 2% črpane izpostavljenosti do tega dolžnika ali 50.000 evrov, vendar ni manjša kot 200 evrov. Črpana izpostavljenost dolžnika je seštevek črpanih zneskov po posameznih kreditnih pogodbah oziroma dolžniških finančnih instrumentih. Dnevi zamude začnejo teči najkasneje s prvim dnem, ko vsota vseh zapadlih obveznosti presega 2% črpane izpostavljenosti do tega dolžnika ali 50.000 evrov. Na tej podlagi se izpostavljenosti do dolžnika razvrstijo med neplačane in posledično nedonosne izpostavljenosti, ko število dni zamude presega 90 dni.

Če sedaj pravilo za opredelitev pomembne kreditne obveznosti v zamudi po RTS primerjamo s pravilom Banke Slovenije, lahko ugotovimo, da bo morala Banka Slovenije prilagoditi absolutni prag (iz ne več kot 50.000 EUR črpane izpostavljenosti na ne več kot 100 EUR oziroma 500 EUR izpostavljenosti) ter črpano izpostavljenost nadomestiti s celotnim zneskom neodplačane izpostavljenosti. V tem okviru bo morala Banka Slovenije ločiti absolutni prag za izpostavljenosti na drobno in za vse ostale izpostavljenosti, ki jih banka obravnava na ravni dolžnika.

1.2.2 Majhna verjetnost plačila

Banka presoja majhno verjetnost plačila na podlagi naslednjih dogodkov, ki kažejo na neplačilo, še preden pride do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni:

- banka za kredit oziroma terjatev do dolžnika preneha obračunavati obresti, ker ne pričakuje, da bo te obresti dolžnik plačal;
- banka zazna občutno poslabšanje kreditne kakovosti, zato oblikuje posebne popravke zaradi kreditnega tveganja (oslabitve);

- banka proda terjatev do dolžnika in pri tem utрпи pomembno ekonomsko izgubo;
- banka odobri restrukturiranje kredita, pri čemer je verjetno, da bo prišlo do pomembnega učinka zaradi odpusta ali odloga plačila glavnice, obresti in se ti učinki kažejo v zmanjšani finančni obveznosti dolžnika;
- za dolžnika je vložen predlog za stečajni postopek;
- drugi dejavniki, za katere banka meni, da predstavljajo majhno verjetnost plačila (CRR, Člen 178, Odstavek 3; Markovič, 2015).

Dogodki, ki nakazujejo na položaj neplačila, so zlasti pomembni pri identificiranju restrukturiranih izpostavljenosti za namen razvrstitve med neplačane izpostavljenosti, saj se z opredelitvijo novih pogojev za odplačevanje števec za štetje dni zamud za namen opredelitve neplačila vzpostavi na novo v skladu z novim amortizacijskim načrtom. EBA je z namenom večje primerljivosti med bankami posameznih držav EU za namen javnega posvetovanja objavil osnutek smernic, s katerim je natančneje opredelil neplačilo, zlasti z natančnejšo opredelitvijo dejavnikov, ki kažejo na majhno verjetnost plačila (European Banking Authority, 2015a).

Če opredelitev neplačila po teh smernicah primerjamo z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po ITS, lahko ugotovimo, da poskuša EBA s smernicami, z izjemo možnosti uporabe kriterija zamude več kot 180 dni pri določenih izpostavljenostih, odpraviti razlike med opredelitvijo neplačila po 178. členu CRR in definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA.

Med neplačane izpostavljenosti po smernicah EBA se vključujejo:

- vse izpostavljenosti, ki so bile oslABLJENE v skladu z MSRP, razen tistih pri katerih še ni nepristranskih dokazov za oslabitev in so bile oslABLJENE po pravilu IBNR;
- restrukturirane izpostavljenosti, ki povsem ustrezajo definiciji restrukturiranih izpostavljenosti iz poglavja 1.1.2, kadar:
 - je prišlo oziroma je verjetno, da bo prišlo do pomembnega učinka pri odpustu ali odlogu plačila glavnice, obresti in se ti učinki kažejo v zmanjšani finančni obveznosti dolžnika, pri čemer je s smernicami na novo določen prag za opredelitev tega pomembnega učinka (1 %),
 - so v primeru restrukturiranja prisotni tudi drugi dejavniki, ki nakazujejo na verjetnost neplačila, opredeljeni v naslednjem odstavku;
- izpostavljenosti, ki se po ITS poročajo kot nedonosne izpostavljenosti, z izjemo tistih, kjer je možno za opredelitev neplačila namesto kriterija zamude več kot 90 dni uporabiti kriterij več kot 180 dni;

- in posledično vse izpostavljenosti na drobno, ki so opredeljene kot nedonosne izpostavljenosti po ITS na podlagi pravila, po katerem se med nedonosne izpostavljenosti vključijo vse izpostavljenosti do dolžnika, če bilančne izpostavljenosti (pred oslabitvijo) do dolžnika z zamudo več kot 90 dni presegajo 20 % vseh obstoječih bilančnih izpostavljenosti (pred oslabitvijo) do tega dolžnika, tj. »Pulling effect« (European Banking Authority, 2015a).

Po drugi strani pa ne smemo pozabiti, da natančnejša opredelitev neplačila oziroma dejavnikov, ki kažejo na majhno verjetnost plačila, **vodi v identificiranje večjega števila neplačanih izpostavljenosti in posledično nedonosnih izpostavljenosti**, kar lahko v smernicah zasledimo zlasti pri opisu naslednjih dogodkov, ki kažejo na majhno verjetnost plačila:

- z opredelitvijo pomembne ekonomske izgube, ki se ugotavlja v primeru prodaje terjatve zaradi poslabšanja kreditne kvalitete dolžnika (5 %);
- z opredelitvijo pomembnega učinka pri odpustu ali odlogu glavnice, obresti, ki nastane ob restrukturiranju dolga (1 %);
- z opredelitvijo drugih dejavnikov, ki nakazujejo na majhno verjetnost plačila:
 - dolžnikovi viri dohodka za poplačilo dolga niso več na razpolago,
 - navzočnost utemeljenih dvomov glede zmožnosti dolžnika v bodoče ustvarjati stabilne in zadostne denarne tokove,
 - dolžnikov finančni vzvod se je močno povečal,
 - dolžnik je prekršil pogodbeno določila,
 - banka je dolžnika pozvala k zagotovitvi kritja dolga v obliki zavarovanja ali garancije,
 - finančno sredstvo je bilo kupljeno z visokim diskontom, ki nakazuje na poslabšanje kreditne kakovosti dolžnika,
 - razkritje kreditne prevare;
- z možnostjo uporabe zunanjih razpoložljivih virov informacij, ki so na voljo v kreditnih registrih, javno dostopnih publikacijah, poročilih finančnih analitikov in podobnih virih, zlasti informacij o:
 - pomembnih zamudah pri odplačevanju dolga drugim kreditodajalcem (iz relevantnega kreditnega registra),
 - težavah sektorja oziroma panoge, v kateri posluje dolžnik, z istočasno šibkim položajem dolžnika v tej panogi,
 - ugasnitvi delujočega trga finančnega sredstva zaradi finančnih težav dolžnika,
 - vložitvi predloga za stečajni postopek dolžnika s strani tretje osebe (European Banking Authority, 2015a).

Z zaostrovanjem pogojev, na podlagi katerih mora banka med neplačane izpostavljenosti razporediti še več izpostavljenosti, pa se povečujejo tudi kapitalske zahteve za pokritje

kreditnega tveganja po CRR, ki izhaja iz teh izpostavljenosti. Posledično mora imeti banka za pokritje teh kapitalskih zahtev na razpolago več kapitala.

1.2.3 Izhod iz skupine neplačanih izpostavljenosti

V skladu s 178. členom CRR banka izključi dolžnika oziroma izpostavljenost iz skupine neplačanih izpostavljenosti, ko zanje ne velja več noben dogodek neplačila (CRR, Člen 178, Odstavek 5).

EBA je z osnutkom smernic, s katerim je natančneje opredelil neplačilo, dopolnil pogoje za izhod iz skupine neplačanih izpostavljenosti in v tem okviru posebej za izhod restrukturiranih izpostavljenosti iz poglavja 1.1.3, ki so povsem enaki pogojem za izhod izpostavljenosti iz skupine nedonosnih izpostavljenosti, z izjemo tistih, ki se nanašajo na neplačane izpostavljenosti po kriteriju zamude več kot 180 dni po ITS.

1.3 Oslabljene izpostavljenosti po MSRP

Oslabljene izpostavljenosti se v skladu z ITS vključujejo med nedonosne izpostavljenosti, zato so v tem poglavju pojasnjena le pravila računonovodenja iz MRS 39 in MSRP 9, ki so pomembna za razumevanje opredelitve oslabljenih izpostavljenosti po MSRP.

Na splošno je potrebno glede oslabljenosti po MSRP presojati vsa dolžniška finančna sredstva iz bilance stanja, ki se ne merijo po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, tj. finančna sredstva, ki se merijo po odplačni vrednosti, in finančna sredstva, ki se merijo po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa (MRS 39, Členi 50-70 in MSRP 9, tč. 5.5.1, 4.1.2 in 4.1.2A).

1.3.1 Oslabljene izpostavljenosti po MRS 39

Med nedonosne izpostavljenosti se po ITS ne vključujejo vsa finančna sredstva, na katere je banka oblikovala oslabitve po MRS 39, ampak samo tista, ki so bila oblikovana na podlagi nepristranskih dokazov za oslabitev, ki jih je mogoče neposredno povezati s posameznim finančnim sredstvom oziroma dolžnikom. Finančna sredstva s skupinskimi popravki vrednosti za nastale izgube, ki niso bile poročane, oziroma finančna sredstva, pri katerih še ni nepristranskih dokazov za oslabitev in izgube še ni mogoče identificirati na ravni posameznega finančnega sredstva oziroma izpostavljenosti (IBNR), se po ITS ne vključujejo med nedonosne izpostavljenosti in po osnutku smernic o neplačilu tudi ne med neplačane izpostavljenosti (Banka Slovenije, 2015c; ITS, 2014, Del 2, Priloga V, Odstavka 146 in 147; European Banking Authority, 2015a).

MRS 39 v 59. členu in Sklep o ocenjevanju izgub v 9. členu opredeljujeta nepristranske dokaze o oslabljenosti finančnega sredstva ali skupine sredstev, ki so podobni pogojem, na

podlagi katerih se opredeli neplačilo po CRR. O nepristranskih dokazih o oslabiljenosti finančnega sredstva ali skupine sredstev, ki se nanašajo na finančne težave oziroma neizpolnjevanje pogodbeno dogovorjenih obveznosti dolžnika, govorimo tedaj, ko nastopijo:

- pomembne finančne težave dolžnika;
- kršenje pogodbenih določb, kot je neplačilo dolžnika;
- kreditodajalec je zgolj zaradi finančnih težav dolžnika pristopil k ukrepom restrukturiranja oziroma k spremembi prvotnih pogojev odplačevanja dolga v smislu popuščanja v korist dolžnika;
- stečaj ali finančna reorganizacija ali obstoj verjetnosti, da bo do teh dogodkov prišlo;
- izginotje delujočega trga za finančno sredstvo zaradi finančnih težav dolžnika;
- obstoj merljivega zmanjšanja pričakovanih denarnih tokov skupine finančnih sredstev od začetnega pripoznavanja teh sredstev, čeprav zmanjšanje še ne more biti razporejeno na posamezno sredstvo v skupini, vključujoč:
 - poslabšanje plačilne sposobnosti dolžnikov v skupini, kot je povečano število zamujenih plačil,
 - gospodarske razmere v državi ali lokalnem okolju, ki so povezane z neplačili po finančnih sredstvih v skupini (na primer povečana stopnja brezposelnosti, zmanjšanje cen nepremičnin, zmanjšanje cen nafte, ali neugodne spremembe razmer v industriji).

1.3.2 Oslabljene izpostavljenosti po MSRP 9

Z začetkom uporabe MSRP 9 na področju računovodenja finančnih sredstev, ki bo nadomestil MRS 39, se bo začel uporabljati tudi nov ITS za nadzorniško poročanje, ki ga je EBA v končnem osnutku objavil 30. novembra 2016. Po tem osnutku ITS se med nedonosne izpostavljenosti vključujejo le izpostavljenosti, ki se za namen oblikovanja oslabitev po modelu pričakovanih izgub po MSRP 9 razvrščene v skupino 3 (vključno z odkupljenimi terjatvami oziroma finančnimi sredstvi, ki se smatrajo kot oslabiljene že ob začetnem pripoznanju), pri čemer je glavni kriterij za razporeditev v skupino 3 nastanek neplačila (European Banking Authority, 2016d, Priloga V, Odstavek 215).

Po smernicah EBA o upravljanju s kreditnim tveganjem in računovodenju po modelu pričakovanih izgub naj bi se tudi za ta namen uporabljala kar opredelitev neplačila, ki se že uporablja tudi za namen izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje (GPPC, str. 26, European Banking Authority, 2016c, Odstavek 89, str. 36).

S poenotenjem definicije neplačila po CRR tudi za namen oblikovanja oslabitev za izpostavljenosti skupine 3 po MSRP 9 se razlike v oslabiljenih oziroma neplačanih izpostavljenosti za oba namena pomembno zmanjšajo. Izjema so izpostavljenosti, pri

katerih je po CRR dovoljeno, da se razporedijo med neplačane šele, ko prihaja do zamude več kot 180 dni, saj ta izjema po MSRP 9 najverjetneje ne bo dovoljena (European Banking Authority, 2015a, Odstavek 28, str. 25).

1.3.3 Izhod iz skupine oslabljenih izpostavljenosti

Banka v skladu z ITS izključi izpostavljenosti iz skupine oslabljenih izpostavljenosti po MRS 39, ko preneha oblikovati oslabitve na te izpostavljenosti oziroma jih ukine (potem ko nepristranski dokazi za oslabitev ugasnejo) ali ko preide na oblikovanje oslabitev po pravilu IBNR.

Vsekakor pa je smiselno, da banka izključi izpostavljenosti iz skupine oslabljenih izpostavljenosti in posledično preneha oblikovati oslabitve šele, ko so istočasno izpolnjeni vsi pogoji za izhod iz nedonosnih izpostavljenosti po ITS oziroma pogoji za izhod iz neplačanih izpostavljenosti po osnutku smernic o neplačilu. Dokler ti pogoji niso izpolnjeni, ne moremo govoriti o izboljšanju finančnega položaja dolžnika, kar je še zlasti relevantno v primeru, kadar je bila izpostavljenost deležna ukrepov restrukturiranja. Če banka nima dokazov o izboljšanju finančnega položaja dolžnika, pa ni utemeljenih razlogov, na podlagi katerih bi smela banka ukiniti oslabitve oziroma preiti na oblikovanje oslabitev po pravilu IBNR.

Z MSRP 9 se pogoji za izhod iz oslabljenih izpostavljenosti oziroma iz skupine finančnih sredstev 3 zaradi enotne uporabe opredelitve neplačila približujejo pogojem za izhod iz skupine neplačanih izpostavljenosti iz poglavja 1.2.3.

1.4 Razvrščanje izpostavljenosti kreditnemu tveganju na podlagi Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic

Banke morajo v skladu s Sklepom o ocenjevanju izgub za namen poročanja Banki Slovenije izpostavljenosti, ki se z vidika oblikovanja oslabitev oziroma rezervacij ne presojuje posamično (v skladu s pravili računovodenja iz poglavja 2), razvrščati glede na kreditno kvaliteto dolžnika v bonitetne skupine od A (najboljše) do E (najslabše), z upoštevanjem zavarovanj za te izpostavljenosti na eni strani in brez upoštevanja zavarovanj na drugi strani. Pri razvrščanju izpostavljenosti brez upoštevanja zavarovanj se v bonitetne skupine od A do E razvrstijo tudi izpostavljenosti, ki se z vidika oblikovanja oslabitev presojuje posamično in se posledično pri razvrščanju z upoštevanjem zavarovanj razvrstijo v skupino P.

Predmet razvrščanja so od 1. septembra 2016 dalje poleg finančnih sredstev, merjenih po odplačni vrednosti, tudi vsa druga dolžniška finančna sredstva, ki niso namenjena trgovanju, ter poleg izdanih finančnih garancij in drugih prevzetih zunajbilančnih

obveznosti tudi vsi odobreni načrpani krediti (Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ocenjevanju izgub, Člen 2).

S tem je Banka Slovenije obseg izpostavljenosti, ki so predmet razvrstitve, dejansko uskladila z obsegom izpostavljenosti, ki se presoja po vidiku nastanka neplačila po CRR in posledično identifikacije nedonosnih izpostavljenosti. Za primerjavo z neplačanimi izpostavljenostmi iz poglavja 1.2 in posledično nedonosnimi izpostavljenostmi iz poglavja 1.1 je relevantno razvrščanje po Sklepu o ocenjevanju izgub, ki ne upošteva zavarovanj za te izpostavljenosti.

Banka za namen razvrstitve izpostavljenosti brez upoštevanja zavarovanj v skupine od A do E presoja dolžnika po naslednjih kriterijih:

- finančni položaj;
- zmožnost zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za redno izpolnjevanje obveznosti do banke v prihodnosti;
- izpolnjevanje obveznosti do banke v preteklih obdobjih (Sklep o ocenjevanju izgub, Člen 5 in 7).

Kot je prikazano v nadaljevanju, je po tej razvrstitvi mogoče primerjati razvrščene izpostavljenosti bonitetnih skupin D in E z neplačanimi izpostavljenostmi po 178. členu CRR in posledično z nedonosnimi izpostavljenostmi.

1.4.1 Kriteriji za razvrstitev v bonitetni skupini D in E

V bonitetno skupino D se razvrstijo izpostavljenosti do dolžnikov:

- za katere obstaja velika verjetnost izgube dela finančnega sredstva;
- pri katerih je banka zaznala občutno poslabšanje kreditne kvalitete in oblikovala oslabitve oziroma rezervacije;
- za katere je banka prenehala obračunavati obresti;
- katerih finančna sredstva je banka restrukturirala, pri čemer je prišlo oziroma je verjetno, da bo prišlo do odpusta pomembnega dela finančne obveznosti dolžnika;
- ki plačujejo obveznosti z zamudo nad 90 do 360 dni;
- pri katerih je banka že utrpela pomembno izgubo ob odpisu ali prodaji;
- ki so nesolventni;
- ki so v postopku prisilne poravnave ali stečaja (Sklep o ocenjevanju izgub, Člen 5 (5)).

V skupino E se razvrstijo izpostavljenosti do dolžnikov (Sklep o ocenjevanju izgub, Člen 5 (6)):

- ki imajo enake značilnosti kot dolžniki iz skupine D, vendar se zanje ocenjuje, da terjatve do njih ne bodo poplačane;
- s sporno pravno podlago;
- ki plačujejo obveznosti z zamudo nad 360 dni.

Kot izhaja iz predhodne opredelitve skupin D in E, pri teh opredelitvah ni upoštevan t.i. Pulling effect za izpostavljenosti na drobno, zaradi česar ob razvrstitvi v bonitetni skupini D in E niso vključene vse nedonosne izpostavljenosti po ITS.

1.4.2 Izhod iz bonitetnih skupin D in E

Če primerjamo opredelitev izpostavljenosti iz skupin D in E z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA, lahko ugotovimo, da v Sklepu o ocenjevanju izgub (poleg Pulling effecta) niso opredeljeni izhodni kriteriji za prerazporeditev izpostavljenosti v boljšo bonitetno skupino (A, B ali C). V 23(4). členu so sicer opredeljeni pogoji za izhod iz skupine restrukturiranih izpostavljenosti, vendar pa niso predhodno posebej opredeljeni pogoji za prerazporeditev restrukturiranih izpostavljenosti iz slabših bonitetnih skupin D in E v boljšo bonitetno skupino, z izjemo splošne določbe v 22(5). členu, po kateri se ta prerazporeditev izvede, ko dolžnik dokaže sposobnost izpolnjevanja obveznosti pod novimi pogoji. Zato je zaradi enotne obravnave izpostavljenosti v bankah (v okviru upravljanja s kreditnim tveganjem) tudi za namen tega razvrščanja smiselno upoštevati pogoje za izhod iz nedonosnih oziroma neplačanih izpostavljenosti.

1.5 Primerjava definicij nedonosnih izpostavljenosti, neplačanih izpostavljenosti, oslabljenih izpostavljenosti in razvrščenih izpostavljenosti v bonitetnih skupinah D in E

Iz opredelitve definicij nedonosnih izpostavljenosti, neplačanih izpostavljenosti, oslabljenih izpostavljenosti in razvrščenih izpostavljenosti v bonitetni skupini D in E poglavja 1 izhajajo odgovori na zastavljeni raziskovalni vprašanji, in sicer:

- Kakšne koristi prinaša enotna definicija nedonosnih izpostavljenosti in kakšne so njene pomanjkljivosti?
- Ali je z vidika obvladovanja tveganj in racionalizacije poslovanja v bankah smiselno medsebojno poenotiti definiciji izpostavljenosti do dolžnika v položaju neplačila in oslabljene izpostavljenosti ter razvrščanje dolžnikov v bonitetni skupini D in E z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA?

Ugotavljamo, da s teoretičnega vidika gledano med temi definicijami obstajajo razlike, ki so bolj posledica različnih namenov uporabe, avtorjev in različnega obdobja, v katerem so te definicije nastale. Vsem definicijam pa je skupno, da se pri presojanju glede razvrstitve izpostavljenosti ne upoštevajo prejeta zavarovanja za te izpostavljenosti in da sodijo v okvir upravljanja s kreditnim tveganjem, zato je smiselno te definicije v bankah za vse namene medsebojno poenotiti. Navsezadnje je EBA deloma to že storil s poenotenjem in natančnejšo opredelitvijo definicije neplačila z osnutkom smernic.

Banka Slovenije pa je z zadnjo spremembo Sklepa o ocenjevanju izgub obseg izpostavljenosti za namen razvrščanja v bonitetne skupine od A do E poenotila z obsegom izpostavljenosti, ki se presoja tudi za namen opredelitve neplačila oziroma nedonosnih izpostavljenosti. Če pa medsebojno primerjamo še pogoje za razvrstitev izpostavljenosti v bonitetno skupino D in E, lahko ugotovimo, da so le ti podobni pogojem za opredelitev neplačila. S pogoji za opredelitev neplačila lahko primerjamo tudi nepristranske dokaze za oslabitev izpostavljenosti po MRS 39.

Iz ITS, v katerem je EBA opredelil definicijo nedonosnih izpostavljenosti, izhaja, da je bila ta definicija uvedena izključno za namen poročanja (ne pa tudi za namen računovodenja in izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje). Dosedanja praksa pa kaže, da se uporaba te definicije širi:

- EBA je skupaj z ITS v letu 2013 objavil priporočila glede uporabo definicije nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti tudi za namen pregleda kakovosti sredstev;
- EBA je razkril kazalnike nedonosnih izpostavljenosti za sistemsko pomembne banke na nivoju posamezne države EU, prav tako je to storila Banka Slovenije za nivo celotnega bančnega sistema. To so storile tudi že nekatere banke v okviru razkritij v letnih poročilih (več o tem v poglavju 3);
- informacije o nedonosnih izpostavljenosti so zanimive tudi za bonitetne agencije in finančne analitike, ki bodo lahko na tej podlagi ugotavljali pokritje nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami in zavarovanji;
- slednje pa lahko posledično pomeni pritisk na banke, pri katerih to pokritje na podlagi razkritih podatkov ne bi bilo zadostno, na oblikovanje dodatnih oslabitev, kar vodi v uporabo definicije nedonosnih izpostavljenosti tudi za namen računovodenja. V vsakem primeru pa se bo definicija nedonosnih izpostavljenosti prek definicije neplačila za namen računovodenja začela uporabljati z uporabo MSRP 9.

Na podlagi predhodno navedenega lahko zaključimo, da je EBA z objavo definicij nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti veliko prispeval k primerljivosti nedonosnih izpostavljenosti med bankami posameznih držav EU, ki so do uvedbe te definicije uporabljale nacionalne metodologije za identifikacijo nedonosnih kreditov, vendar pa so v tej definiciji še nekatere pomanjkljivosti, zaradi katerih ti podatki med bankami

posameznih držav EU še niso povsem primerljivi. Te pomanjkljivosti se kažejo zlasti v pravilih, ki jih lahko v okviru definicije neplačila in posledično definicije nedonosnih izpostavljenosti še določajo pristojni organi držav članic, in sicer:

- prag pomembne izpostavljenosti;
- opredelitev kreditne obveznosti v zamudi (RTS o pomembni kreditni obveznosti v zamudi);
- opredelitev drugih dejavnikov, ki nakazujejo na majhno verjetnost plačila in še niso eksplicitno opredeljeni v 178. členu CRR (smernice o neplačilu);
- uporaba števila dni zamud 180 dni namesto 90 dni za določene izpostavljenosti v nekaterih državah EU.

EBA poskuša te pomanjkljivosti, z izjemo zadnje alineje prejšnjega odstavka, odpraviti z osnutkom smernic, ki natančneje opredeljuje definicijo neplačila in z RTS o pragu pomembne kreditne obveznosti v zamudi.

2 RAČUNOVODSKA OBRAVNAVA NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI

Glede na to, da večji del sredstev v bilancah bank predstavljajo naložbe v finančne instrumente, še zlasti naložbe v kredite, izgube iz kreditnega tveganja, pripoznane kot oslabitve teh naložb, pomembno vplivajo na kapital bank. Izgube iz kreditnega tveganja pa lahko nastanejo tudi z oblikovanjem rezervacij na zunajbilančne izpostavljenosti.

V skladu z MRS 39 (tč. 9 in 11A) se krediti računovodijo po odplačni vrednosti, z izjemo tistih kreditov, ki nastopajo v razmerju varovanja ob upoštevanju pravil obračunavanja varovanja pred tveganji (angl. *hedge accounting*), katerih odplačna vrednost je prilagojena za učinke uspešnega varovanja nasprotnega finančnega instrumenta (običajno izvedenega finančnega instrumenta), ki nastopa v razmerju varovanja, in tistih kreditov z vgrajenimi izvedenimi finančnimi instrumenti, ki se računovodijo po pošteni vrednosti prek poslovnega izida.

Izgube iz kreditnega tveganja se ne glede na uporabljeno metodo merjenja pripoznajo v okviru knjigovodske vrednosti finančnega sredstva ali kot rezervacije na pasivni strani bilance stanja in kot odhodek v bilanci stanja. Kumulativne izgube iz kreditnega tveganja je potrebno posebej razkriti tudi v pojasnilih k bilanci stanja banke, in sicer:

- kot znesek kumulativnih popravkov vrednosti zaradi oslabitev, pripoznanih v bilanci stanja v obdobju od datuma začetnega pripoznanja do bilančnega presečnega datuma, če se oslabiljeno finančno sredstvo meri po odplačni vrednosti ali po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa;

- kot znesek kumulativne spremembe poštene vrednosti zaradi kreditnega tveganja, če se finančno sredstvo meri po pošteni vrednosti prek poslovnega izida in ni namenjeno trgovanju ali
- kot znesek oblikovanih rezervacij na pasivni strani bilance stanja, če se izgube iz kreditnega tveganja nanašajo na zunajbilančne izpostavljenosti (MSRP 7, tč. 9(c) in 16; MRS 1, 68 (k)).

Glede na to, da se večina kreditov, ki v bankah predstavljajo pretežni del naložb v finančne instrumente, v bilancah bank računovodi po metodi odplačne vrednosti, tako po obstoječem MRS 39 kot tudi predvidoma po novem MSRP 9, se bomo v nadaljevanju osredotočili zlasti na področje uporabe metode odplačne vrednosti.

Osnovna definicija odplačne vrednosti se z uvedbo MSRP 9 bistveno ne spreminja. Z MSRP 9 se spreminja le metoda za ocenjevanje oslabitev oziroma rezervacij, saj se s tem standardom model nastalih izgub nadomešča z modelom pričakovanih izgub, po katerem se pripoznajo oslabitve oziroma rezervacije tudi na donosne izpostavljenosti že ob začetnem pripoznanju teh izpostavljenosti, kar po obstoječem MRS 39 ni dovoljeno. Prav tako se z MSRP 9 razširja obseg zunajbilančnih obveznosti, na katere je potrebno oblikovati rezervacije.

2.1 Oblikovanje oslabitev po MRS 39

Po obstoječem MRS 39 je izguba zaradi oslabitve pripoznana šele takrat, ko je realiziran dogodek, ki povzroča izgubo in obstajajo objektivni dokazi o enem ali več dogodkih po prvotnem pripoznanju finančnega sredstva, ki povzroča/jo izgubo. Za oblikovanje oslabitev se uporabi model nastalih izgub. MRS 39 določa, da se finančna sredstva slabi le, če ima nek dogodek ali kombinacija dogodkov, ki so se pojavili, negativen vpliv na prihodnje denarne tokove in da je le te mogoče zanesljivo izmeriti (Slapničar & Škapin, 2013; Združenje bank Slovenije, b.l.).

Ko se pojavi eden ali kombinacija dogodkov, ki povzročijo izgubo in ki sodijo v okvir nepristranskih dokazov o oslabljenosti iz poglavja 1.3.1, je potrebno finančno sredstvo testirati zaradi oslabljenosti. Na podlagi rezultatov testiranja se odločimo o oslabitvi finančnega sredstva. Oslabitev predstavlja oceno tistega dela finančnega sredstva, ki ne bo povrnjeno. Z diskontiranjem bodočih denarnih tokov na sedanjo vrednost izračunamo oceno tistega dela finančnega sredstva (glavnice in obresti), ki bo v prihodnosti povrnjen. Pri oceni bodočih denarnih tokov, ki bodo povrnjeni, se upošteva finančni položaj dolžnika, ekonomski dejavniki in predvideni denarni tok iz unovčitve prejetih zavarovanj za zadevno finančno sredstvo (Združenje bank Slovenije, b.l.).

Po osnutku smernic Evropske centralne banke je potrebno v odvisnosti od finančnega položaja dolžnika pristopiti k tej oceni bodočih denarnih tokov na podlagi enega izmed dveh pristopov:

- na podlagi predpostavke delujočega podjetja (angl. *going concern scenario*), na podlagi katere je podjetje zmožno poslovati tudi v bodoče, kar pomeni, da je zmožno odplačevati finančni dolg iz prejetih denarnih tokov na podlagi rednega poslovanja oziroma morebitno unovčenje zavarovanja za namen odplačila tega dolga (npr. unovčenje hipoteke) ne vpliva na generiranje prihodnjih denarnih tokov podjetja ali
- na podlagi predpostavke nedelujočega podjetja (angl. *gone concern scenario*), na podlagi katere podjetje v bodoče ni več zmožno poslovati in se zato zavarovanje unovči oziroma prejeto premoženje v zavarovanje zaseže za namen odplačila dolga (Evropean Central Bank, str. 90).

Za diskontiranje ocenjenih denarnih tokov se uporabi efektivna obrestna mera. Tako izračunana sedanja vrednost predstavlja novo odplačno vrednost. Razlika med staro in novo odplačno vrednostjo predstavlja oslabitev finančnega sredstva, ki se v poslovnih knjigah pripozna kot popravek knjigovodske vrednosti finančnega sredstva in kot odhodek zaradi oslabitev v izkazu poslovnega izida (MRS 39, Člen 63; Združenje bank Slovenije, b.l., str. 21 in 22).

Na bilančni presečni datum oziroma referenčni datum poročanja Banki Slovenije mora banka preveriti raven oslabitev finančnih sredstev. V kolikor obstajajo novi dokazi o oslabitvi in se na tej podlagi spremeni ocena denarnih tokov, banka popravek knjigovodske vrednosti zaradi oslabitev poveča, zmanjša ali ukine (MRS 39, Člen 65; Združenje bank Slovenije, b.l.).

Potem, ko je finančno sredstvo oslabiljeno, se v nadaljevanju v izkazu poslovnega izida pripozna le tisti del obresti, ki se nanaša na neoslabiljeni del glavnice. Obresti se pripoznajo na podlagi efektivne obrestne mere, ki se uporablja za diskontiranje bodočih denarnih tokov. Banka mora zato v poslovnih knjigah vzpostaviti analitično evidenco, na podlagi katere je mogoče voditi postopek izterjave do dolžnika za celotni dolgovani znesek (zapadli del glavnice in vseh pogodbenih obresti, vključno z morebitnimi zamudnimi obrestmi), kot tudi izkazati odmike, na podlagi katerih je mogoče finančno sredstvo za namen zunanjega poročanja preračunati po knjigovodski vrednosti v skladu z MSRP na podlagi ocenjenih pričakovanih denarnih tokov kot tudi voditi izterjavo do dolžnika v višini zapadlega dela neplačanega dolga po pogodbi in veljavnem amortizacijskem načrtu za odplačevanje dolga (MRS 39, AG93; Združenje bank Slovenije, b.l.).

Izračun oslabitev se lahko za posamezno nepomembna finančna sredstva izvaja tudi v skupinah finančnih sredstev s podobnimi značilnostmi tveganja. Skupine so lahko opredeljene glede na naslednje posamezne značilnosti ali njihove kombinacije:

- vrste finančnih sredstev;
- panoge;
- geografske lokacije;
- vrste kreditnih zavarovanj;
- poravnavanje dolgov v preteklih obdobjih (Sklep o ocenjevanju izgub, Člen 18; Združenje bank Slovenije, b.l., str. 46; MRS 39, tč. 64 AG87).

Če pri posamičnem ocenjevanju izgub niso ocenjene in posledično pripoznane izgube zaradi oslabitev, je potrebno tudi posamezno pomembna finančna sredstva razvrstiti v ustrezno skupino finančnih sredstev s podobnimi značilnostmi tveganja z namenom, da bi se ocenile oslabitve, ki jih še ni mogoče neposredno povezati s posameznim finančnim sredstvom, t.i. IBNR. Enako pravilo za razvrstitve v skupine in izračunavanje izgub iz oslabitev, ki še niso bile poročane, se uporabi za vsa (pomembna in nepomembna) finančna sredstva, pri katerih še niso nastopili nepristranski dokazi o oslabitvi. Na tem mestu je potrebno posebej opozoriti, da v skladu z Izvedbeno uredbo Komisije št. 680/2014 ta finančna sredstva ne sodijo med oslabiljene izpostavljenosti in posledično v okvir definicije nedonosnih izpostavljenosti (MRS 39, tč. 64, AG89 in AG90; Združenje bank Slovenije, b.l., str. 26).

2.2 Oblikovanje oslabitev po MSRP 9

Gospodarske družbe, ki računovodijo po MSRP (pri nas vse banke in zavarovalnice ter gospodarske družbe, ki so se odločile za računovodenje po MSRP za obdobje najmanj 5 let, in gospodarske družbe, ki so po 56. členu ZGD-1 zavezane k pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov), bodo predvidoma s 1. januarjem 2018 zavezane k uporabi MSRP 9. MSRP 9 je bil z dnem 30.11.2016 sprejet za uporabo v EU (ZGD-1, Člen 54).

Novi MSRP 9 posega na področji računovodenja in poročanja bank ter ponuja rešitev za pravočasno pripoznavanje izgub iz oslabitve finančnih inštrumentov. Ker model za oblikovanje oslabitev po novem MSRP 9 temelji na modelu pričakovanih izgub, lahko pričakujemo zgodnejše oblikovanje oslabitev in posledično tudi več oslabitev v bankah. Novi model se nanaša na finančna sredstva, merjena po odplačni vrednosti (angl. *Amortized-cost financial asset*), in na skupino dolžniških finančnih inštrumentov, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa (angl. *Fair value through other comprehensive income*). Z MSRP 9 se bo razširil tudi obseg zunajbilančnih obveznosti, na katere bo potrebno oblikovati rezervacije (vključuje odobrene kredite, ki jih dolžniki na podlagi pogodbe še lahko črpajo, in izdane finančne garancije, ki se ne merijo po pošteni vrednosti) (Hauptman, 2015; Orrell, Mosco, & Velanand, 2014; MSRP 9, 5.5.1).

Po novem modelu se že ob začetnem pripoznanju finančnih sredstev pripoznajo tudi izgube, ki so pričakovane v prihodnosti, česar MRS 39 ne dovoljuje (Slapničar & Škapin, 2013).

Po MSRP 9 so finančna sredstva za namen oblikovanja popravkov vrednosti zaradi oslabitev razvrščena v 3 skupine glede na pomembnost povečanja kreditnega tveganja. Z izjemo odkupljenih terjatev in finančnih sredstev, ki se že ob začetnem pripoznanju uvrstijo med oslABLJENE, se vsa finančna sredstva ob začetnem pripoznanju razporedijo v skupino 1. Če ob kasnejšem merjenju banka v zvezi s finančnim sredstvom zazna pomembno povečanje kreditnega tveganja, se finančno sredstvo prerazporedi v skupino 2, v primeru dogodka neplačila pa v skupino 3 (MSRP 9, 5.5; IASB, 2014b).

Ocena pomembnega povečanja kreditnega tveganja izhaja iz povečane verjetnosti neplačila od začetnega pripoznanja. MSRP 9 dovoljuje uporabo različnih pristopov pri ocenjevanju pomembnega povečanja kreditnega tveganja. V skladu z MSRP 9 se kreditno tveganje značilno pomembno poveča najkasneje, ko dolжник zamuja s plačilom nad 30 dni (Orrell, Mosco, & Velanand, 2014; MSRP 9, 5.5.9, 5.5.10 in 5.5.11).

Iz navedenega izhaja, da se računovodenje za nedonosne izpostavljenosti oziroma neplačane izpostavljenosti z uvedbo MSRP 9 ne spreminja. Za te izpostavljenosti oziroma finančna sredstva in zunajbilančne obveznosti iz skupine 3 namreč ne moremo več govoriti o pričakovanih izgubah, ampak govorimo že o dejanskih izgubah, kot posledica nastanka dogodka neplačila (European Central Bank, 2016, str. 66 in 68).

Kot že navedeno v poglavju 1.3.2, mora banka za ta namen uporabiti opredelitev neplačila, ki jo pri relevantnih finančnih instrumentih že uporablja za namen internega upravljanja s kreditnim tveganjem. V skladu z osnutkom smernic o upravljanju s kreditnim tveganjem in računovodenju po modelu pričakovanih izgub EBA, naj bi banka za ta namen uporabila opredelitev neplačila po 178. členu CRR, ki jo že uporablja za namen izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje. To pomeni, da se zaradi same uvedbe MSRP 9 oslabitve na neplačane izpostavljenosti predvidoma ne bodo povečale. Lahko pa pričakujemo oblikovanje dodatnih oslabitev za 1., še zlasti pa za 2. skupino finančnih sredstev.

Z uveljavitvijo smernic EBA glede natančnejše opredelitve neplačila za izračun kapitalske zahteve za kreditno tveganje po CRR in uporabe te definicije neplačila tudi za namen računovodenja pa utegnejo vendarle nastati spremembe v smeri hitrejše identifikacije neplačanih finančnih sredstev in posledično prerazporeditve teh finančnih sredstev v skupino 3. Za tako prerazporejena finančna sredstva pa je potrebno oblikovati dodatne oslabitve.

Po Deloittovi raziskavi, opravljeni na vzorcu 91 največjih svetovnih bank, kar 85 % bank pričakuje, da bodo oslabitve finančnih sredstev po novem višje tudi do 25 %. Po ocenah Banke Slovenije in Deloitte pa za slovenske banke MSRP 9 ne bo imel tako pomembnega vpliva, da bi ogrozil kapitalsko ustreznost slovenskih bank (Delo, 2016).

V skladu z modelom pričakovanih izgub po MSRP 9 se oslabitve pripoznajo prek popravkov vrednosti zaradi oslabitev v znesku:

- 12-mesečne pričakovane kreditne izgube, tj. del celotne pričakovane kreditne izgube, ki se nanaša na možnost dogodka neplačila v obdobju naslednjih 12 mesecev, ki se uporabi v primeru nizkega kreditnega tveganja oziroma v primeru, ko se kreditno tveganje od začetnega pripoznanja finančnega sredstva ni bistveno povečalo (velja za skupino 1);
- življenjske pričakovane kreditne izgube, tj. pričakovane kreditne izgube, ki se nanašajo na možnost dogodka neplačila v celotnem obdobju trajanja finančnega sredstva in se pripoznajo za kredite s povečanim kreditnim tveganjem od datuma začetnega pripoznanja finančnega sredstva (velja za skupini 2 in 3 ter odkupljene terjatve in finančna sredstva, ki se že ob začetnem pripoznanju uvrstijo med oslabljena) (Orrell, Mosco, & Velanand, 2014).

Prehod iz ocenjevanja 12-mesečnih kreditnih izgub na življenjske kreditne izgube je posledica pomembnega povečanja kreditnega tveganja, ki bistveno poveča pripoznane oslabitve. V tej fazi primerjamo spremembo tveganja neplačila v celotnem trajanju finančnega instrumenta in ne spremembe v pričakovanih kreditnih izgubah (Deželak, 2015).

Nizko kreditno tveganje pomeni majhno verjetnost neplačila, saj je dolžnik še sposoben poravnati svoje obveznosti. Spremembe ekonomskih pogojev na daljši rok pa lahko zmanjšajo plačilno sposobnost dolžnika, zato bo potrebno po MSRP 9 ustrezno oceniti in upoštevati tudi makroekonomske napovedi v zvezi s pogoji poslovanja. Pri ocenjevanju pričakovanih kreditnih izgub bo tako potrebno upoštevati tako časovno vrednost denarja, informacije o preteklih dogodkih in trenutne pogoje kot tudi napovedi za prihodnje ekonomske pogoje (Slapničar & Škapin, 2013; Orrell, Mosco, & Velanand, 2014).

2.3 Računovodska obravnava restrukturiranih izpostavljenosti

2.3.1 Obravnava po MRS 39

Področje restrukturiranja z MRS 39 ni posebej urejeno, ampak je za ta del potrebno smiselno uporabljati določbe o oslabljenosti finančnih sredstev. Slednje izhaja tudi iz primera v Priročniku Združenja bank Slovenije, ponazorjenega v poglavju 2.3.3 tega magistrskega dela, in opisanih primerov restrukturiranja iz smernic za uporabo MRS 39, ki jih izdajatelj standardov presoja z vidika potrebnega oblikovanja oslabitev. Iz ponazorjenih primerov izhaja, da oslabitev ob spremembi pogojev odplačevanja kredita ni potrebno oblikovati, v kolikor se pričakuje, da bo dolžnik po novih pogojih odplačevanja s podaljšanim rokom odplačevanja, upošteva časovno vrednost denarja, odplačal celoten dolg, ki izhaja iz originalne pogodbe (glavnico in obresti), in obračunane obresti, kot

posledica podaljšanja roka odplačevanja dolga. V vseh drugih primerih, kjer ta pogoj ni izpolnjen, je potrebno oblikovati oslabitve (MRS 39, E.4.3).

2.3.2 Obravnava po MSRP 9

Področje restrukturiranja natančneje ureja novi MSRP 9, ki ob kakršnikoli spremembi pogojev odplačevanja finančnega sredstva (in ne zgolj ob restrukturiranju) strogo ločuje med izkazovanjem sedanje vrednosti na novo pogodbeno dogovorjene denarne tokove in izkazovanjem popravkov vrednosti zaradi oslabitev.

MSRP 9 ob spremembi pogojev odplačevanja **ne razlikuje med finančnimi sredstvi slabše in boljše kreditne kvalitete**, saj je obravnava z vidika računovodenja v obeh primerih enaka. Glede na to pri tej obravnavi ni razlikovanja med (restrukturiranimi) finančnimi sredstvi, pri katerih so se pogoji odplačevanja spremenili zaradi nezmožnosti odplačevanja dolžnika, in finančnimi sredstvi, pri katerih so se pogoji odplačevanja spremenili v korist dolžnika (z dobro kreditno bonitetno oceno) zaradi komercialnih razlogov.

V skladu z MSRP 9 je potrebno ločevati med **pomembnimi in nepomembnimi spremembami pogojev odplačevanja**. Razmejitev med pomembnimi in nepomembni spremembami pogojev odplačevanja za finančna sredstva ni opredeljena. Standard v tč. BC.227 omenja le, da spremembe pogojev odplačevanja pogosto ne privedejo v odpravo pripoznanja finančnega instrumenta. Je pa ta razmejitev natančneje opredeljena za namen računovodenja finančnih obveznosti s spremenjenimi pogoji odplačevanja. V skladu s tč. 3.3.2 in B3.3 6 MSRP 9 gre za pomembno spremembo pogojev odplačevanja finančne obveznosti, če znaša razlika med diskontirano sedanjo vrednostjo denarnih tokov pod novimi pogoji, vključno z neto plačanimi provizijami oziroma stroški, in diskontirano sedanjo vrednostjo preostalih denarnih tokov originalne finančne obveznosti pred spremembo pogojev, več kot 10 %. Zato je ena izmed možnosti, da se to pravilo uporabi tudi pri opredelitvi pomembne spremembe pogojev odplačevanja finančnih sredstev.

Finančna sredstva, pri katerih je prišlo do pomembne spremembe v pogojih odplačevanja (prej omenjena razlika je npr. večja od 10 %), je namreč potrebno obravnavati po pravilih odprave pripoznanja, kar pomeni, da je potrebno finančno sredstvo po prvotnih pogojih odplačevanja izknjižiti iz bilance stanja in posledično pripoznati novo finančno sredstvo pod novimi pogoji odplačevanja v skladu s tč. 3.2.11 po pošteni vrednosti. Razlika med knjigovodskima vrednostnima obeh finančnih sredstev se v celoti pripozna v poslovnem izidu. Finančna sredstva z nepomembno spremembo pogojev odplačevanja se obravnavajo po pravilih računovodenja, ki veljajo za primer, kadar ne pride do odprave pripoznanja finančnega sredstva (MSRP 9, tč. 5.4.3, 5.5.12, B3.1.1, B3.1.2).

Ob spremembi pogojev odplačevanja finančnega sredstva, pri kateri v skladu z MSRP 9 (po analogiji iz tč. 3.3.2) ne pride do odprave pripoznanja, je v obeh primerih potrebno knjigovodsko vrednost pred oslabitvami preračunati na sedanjo vrednost pričakovanih spremenjenih denarnih tokov z diskontno stopnjo (po originalni efektivni obrestni meri) ter na tej podlagi razliko med prejšnjo in novo bruto knjigovodsko vrednostjo pripoznati med realiziranimi odhodki v poslovnem izidu. Kakršnikoli nadomestila in stroški v zvezi s finančnim sredstvom popravljajo knjigovodsko vrednost spremenjenega finančnega sredstva in se amortizirajo oziroma poračunajo skozi preostalo dobo trajanja tega finančnega sredstva med obrestnimi prihodki (MSRP 9, tč. 5.4.3).

Zaradi te spremembe je potrebno na novo preračunati tudi popravke vrednosti zaradi oslabitev, pri čemer je potrebno upoštevati spremenjene pogodbeno dogovorjene denarne tokove in oceniti, ali je kreditno tveganje pomembno poraslo v primerjavi s kreditnim tveganjem, identificiranim ob začetnem pripoznanju finančnega sredstva. V kolikor je kreditno tveganje od začetnega pripoznanja pomembno poraslo, je potrebno v skladu s tč. 5.5 oslabitve oceniti na podlagi življenjskih pričakovanih kreditnih izgub.

Tudi v nadaljevanju je potrebno na vsak referenčni datum oceniti, ali je tveganje nastanka neplačila, identificirano na referenčni dan (upoštevaje spremenjene denarne tokove), pomembno poraslo v primerjavi s tveganjem nastanka neplačila, identificiranim ob začetnem pripoznanju finančnega sredstva (upoštevaje denarne tokove pred izvedeno spremembo pogojev odplačevanja) (MSRP 9, tč. 5.5.12.).

2.3.3 Primer restrukturiranja kredita

Banka je dolžniku odobrila 5 leten kredit v vrednosti 100.000 eurov (v nadaljevanju EUR) s 5 % letno obrestno mero. Zaradi poenostavitve primera predpostavimo, da banka komitentu ni zaračunala stroškov odobritve kredita. Tako je efektivna obrestna mera enaka pogodbeno dogovorjeni obrestni meri. Kredit nima zavarovanja. Odplačilo je predvideno v 5 enakih anuitetah v višini 23.097,48 EUR. Amortizacijski načrt odplačevanja kredita je prikazan v Tabeli 1 (Združenje bank Slovenije, b.l., str. 56-58).

Tabela 1: Amortizacijski načrt odplačevanja kredita s pogodbeno obrestno mero 5 %

Pred restrukturiranjem (K+0)	5,00 %				
Pričakovano odplačilo (obresti + glavnica)	23.097,48	23.097,48	23.097,48	23.097,48	23.097,48
Sedanja vrednost v začetku leta K+1	81.902,52	21.997,60	20.950,10	19.952,47	19.002,35
Sedanja vrednost v začetku leta K+2	62.900,17		21.997,60	20.950,10	19.952,47
Sedanja vrednost v začetku leta K+3	42.947,70			21.997,60	20.950,10
Sedanja vrednost v začetku leta K+4	21.997,60				21.997,60

Vir: Združenje bank Slovenije, Spremljanje poslovnih dogodkov v skladu z MSRP, b.l., str. 58.

Po plačilu 1. letne anuitete banka ugotovi, da je komitent v finančnih težavah. Podatki o restrukturiranju kredita so razvidni iz Tabele 2.

Tabela 2: Podatki o restrukturiranju kredita

Po restrukturiranju (K+1)	3,81062 %				
Diskontirane vrednosti glavnice in obresti z OM iz restrukturiranja		21.638,16	20.843,88	20.078,76	19.341,72
Vsota glavnice in obresti po restrukturiranju		22.462,71	22.462,71	22.462,71	22.462,71
Glavnica		19.002,35	19.952,47	20.950,10	21.997,60
Obresti		3.460,36	2.510,24	1.512,61	465,11
Diskontirano s 5,00 %	79.651,66	21.393,06	20.374,34	19.404,13	18.480,13
	61.171,53		21.393,06	20.374,34	19.404,13
	41.767,40			21.393,06	20.374,34
	21.393,06				21.393,06
Razlika med vrednostmi po pogodbi in po restrukturiranju	2.250,86				
	1.728,64	522,22			
	1.180,30	548,34			
	604,54	575,76			
	-	604,54			

Vir: Združenje bank Slovenije, Spremljanje poslovnih dogodkov v skladu z MSRP, b.l., str. 58.

Odplačna vrednost po 1. letu znaša 81.902,52 EUR. Banka in komitent se dogovorita za nove pogoje odplačevanja dolga oziroma restrukturiranje kredita. V skladu s temi pogoji nova pogodbeni obrestna mera znaša 4 %, komitent pa bo plačal 4 letne anuitete, vsako v vrednosti 22.462,71 EUR. Nediskontirana vrednost bodočih denarnih tokov po restrukturiranju znaša 89.850,84 EUR ($= 22.462,71 \cdot 4$). Če te denarne tokove diskontiramo z efektivno obrestno mero, ki je veljala pred restrukturiranjem (5 %), izračunamo novo sedanjo vrednost v znesku 79.651,66 EUR. Razlika med sedanjo vrednostjo pred restrukturiranjem in hkrati knjigovodsko vrednostjo kredita (81.902,52 EUR) ter sedanjo vrednostjo kredita po restrukturiranju predstavlja oslabitev kredita v znesku 2.250,86 EUR. V tem znesku banka pripozna popravek vrednosti zaradi oslabitve (Združenje bank Slovenije, b.l., str. 56-58).

V naslednjih obdobjih komitent redno odplačuje kredit, zato se oslabitve z vsakim odplačilom anuitete postopoma sproščajo. Obresti za 1. leto po restrukturiranju znašajo 3.460,36 EUR ($= 79.651,66 \cdot 5 \%$). Knjiženja poslovnih dogodkov ob in po restrukturiranju za obdobje 2 let so ponazorjena v Tabeli 3.

Tabela 3: Knjiženja oslabitev in obresti ob in po restrukturiranju kredita

Oslabitev ob restrukturiranju: $81.902,52 - 79.651,66 = 2.250,86$

V breme	Izkaz poslovnega izida	Izguba zaradi oslabitev	2.250,86
V dobro	Bilanca stanja	Popravek zaradi oslabitve	2.250,86

Prihodki iz naslova obresti v višini 4 % v 1. letu po restrukturiranju

V breme	Bilanca stanja	Terjatve za obresti	3.460,36
V dobro	Izkaz poslovnega izida - Prihodki	Obrestni prihodki	3.460,36

Oslabitev v 2. letu po restrukturiranju: $62.900,17 - 61.171,53 = 1.728,64$ EUR
 $2.250,86 - 1.728,64 = 522,22$

V breme	Bilanca stanja	Slabitev	522,22
V dobro	Izkaz poslovnega izida	Prihodki iz naslova sprostitve oslabitve	522,22

Prihodki iz naslova obresti v višini 4 % v 2. letu po restrukturiranju

V breme	Bilanca stanja	Terjatve za obresti	2.510,24
V dobro	Izkaz poslovnega izida - Prihodki	Obrestni prihodki	2.510,24

Povzeto in prirejeno po Združenje bank Slovenije, Spremljanje poslovnih dogodkov v skladu z MSRP, b.l., str. 59.

3 ANALIZA RAZKRITIJ NEDONOSNIH KREDITOV V LETNIH POROČILIH BANK

EBA je v poročilih z dne 24. novembra 2015 in dne 22. julija 2016 predpisal kazalnike, ki izhajajo iz nove definicije nedonosnih izpostavljenosti. Banka Slovenije od 30. junija 2015 dalje na svoji spletni strani četrtletno objavlja delež nedonosnih kreditov in delež pokritja nedonosnih kreditov na nivoju celotnega slovenskega bančnega sistema. Prav tako te kazalnike že razkrivajo nekatere banke v svojem letnem poročilu za poslovno leto 2015.

Na podlagi definicije nedonosnih izpostavljenosti po EBA je mogoče izpostavljenosti analizirati po posameznih vrstah izpostavljenosti (naložbe v dolžniške vrednostne papirje, krediti in terjatve ter zunajbilančne izpostavljenosti) in glede na pripadnost dolžnikov posameznim sektorjem (nefinančne družbe, gospodinjstva, banke, druge finančne družbe in država). Poleg tega pa je mogoče za te vrste izpostavljenosti ugotoviti tudi delež pokritja z oslabitvami oziroma rezervacijami in zavarovanji za te izpostavljenosti.

Kot izhaja iz poročil EBA in podatkov Banke Slovenije, je delež nedonosnih izpostavljenosti največji na segmentu kreditov in terjatev, zlasti v sektorju nefinančnih družb. Tudi nekatere banke v svojih letnih poročilih razkrivajo deleže nedonosnih kreditov, zato se bomo pri analizi v tem poglavju osredotočili na deleže nedonosnih kreditov pred oblikovanimi oslabitvami.

3.1 Raziskovalna vprašanja

- Kolikšen bi bil delež nedonosnih kreditov za Slovenijo, če bi upoštevali tudi kredite, ki so bili iz nekaterih slovenskih bank prenešeni na DUTB?
- Kako slovenske banke razkrivajo nedonosne kredite v svojem letnem poročilu? S katerimi ukrepi slovenske banke znižujejo delež nedonosnih kreditov in kaj se hkrati dogaja z oslabitvami?

Na podlagi objav Banke Slovenije in EBA o deležih nedonosnih kreditov bomo videli, kolikšen je delež nedonosnih kreditov v bankah na ravni EU in na ravni celotnega slovenskega bančnega sistema. Poskušali bomo ugotoviti, kolikšen bi bil delež nedonosnih kreditov za Slovenijo, če bi upoštevali med nedonosnimi krediti tudi kredite, ki so bili iz nekaterih slovenskih bank prenešeni na DUTB. V nadaljevanju bomo analizirali razkritja nedonosnih kreditov v letnih poročilih slovenskih bank.

3.2 Opis vzorca in viri podatkov

V empiričnem delu magistrskega dela smo v vzorec vključili vseh 13 slovenskih bank, kot je prikazano v Tabeli 4.

Tabela 4: Vzorec bank, vključenih v analizo

Abanka d.d.	Nova Ljubljanska banka d.d. (v nadaljevanju NLB)
Banka Koper d.d.	Raiffeisen Banka d.d.
Banka Sparkasse d.d.	Sberbank Banka d.d. (v nadaljevanj Sberbank)
Deželna banka Slovenije d.d. (v nadaljevanju DBS)	SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana (v nadaljevanju SID banka)
Gorenjska banka d.d., Kranj (v nadaljevanju Gorenjska banka)	SKB banka d.d. Ljubljana (v nadaljevanju SKB banka)
Hypo Alpe Adria Bank	Unicredit Banka Slovenija d.d. (v nadaljevanju Unicredit Banka)
Nova KBM d.d.	

Pri analizi smo izhajali iz podatkov iz javno objavljenih letnih poročil slovenskih bank za poslovno leto 2015. Banke podatke o nedonosnih kreditih razkrivajo v svojem letnem poročilu v okviru pojasnil k računovodskim izkazom, vendar pri tem še ne sledijo v celoti definiciji EBA. Obdobje preučevanja je 2014/2015. V nadaljevanju smo iz analize izključili nekatere banke, ki v svojem letnem poročilu bodisi ne razkrivajo deleža nedonosnih kreditov in/ali deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami bodisi ne razkrivajo vrednosti kazalnikov za izračun teh deležev.

3.3 Metoda raziskovanja

V magistrskem delu se osredotočamo na podatke, ki jih banke razkrivajo o nedonosnih kreditih, in sicer delež nedonosnih kreditov, delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami in kazalniki za izračun teh deležev ter ukrepi bank za znižanje nedonosnih kreditov. Analiza je sestavljena iz kvantitativnega in kvalitativnega dela. Kvantitativni del vsebuje kazalnike nedonosnih kreditov, kvalitativni del (poglavje 4) pa ukrepe bank za znižanje nedonosnih kreditov. Uporabili smo metodo komparacije, saj smo banke medsebojno primerjali.

V letnih poročilih smo iskali:

- delež nedonosnih kreditov;
- delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami;
- kazalnike nedonosnih kreditov, na podlagi katerih je možen izračun oziroma ocena teh deležev;
- podatke o ukrepih bank za znižanje nedonosnih kreditov.

Gledali smo tudi pokritje z zavarovanji, vendar zaradi pomanjkanja podatkov nismo mogli priti do primerljivih zaključkov. Ker nekatere banke v svojem letnem poročilu ne razkrivajo deleža nedonosnih kreditov in deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami, smo poskušali pri teh bankah te kazalnike oceniti oziroma izračunati tako, da so banke medsebojno bolj primerljive. V skladu z definicijo EBA smo pri oceni upoštevali stanja kreditov, merjenih po odplačni vrednosti ter stanja na računih vpoglednih vlog pri poslovnih bankah in centralni banki (brez naložb v dolžniške vrednostne papirje, ki so jih banke v skladu z MRS 39 razporedile v skupino krediti in terjatve). Zaradi primerljivosti s kazalniki nedonosnih kreditov, ki jih objavlja Banka Slovenije, smo v analizi izhajali iz pojasnil h nekonsolidiranim računovodskim izkazom bank, z izjemo Abanke, ki podatke o izpostavljenostih kreditnemu tveganju objavlja le na ravni skupine. Vendar pa so pri tej banki razlike med krediti na ravni skupine in krediti na ravni banke nepomembne.

3.4 Deleži nedonosnih kreditov po podatkih EBA in Banke Slovenije

EBA je v poročilu z dne 24. novembra 2015 skupaj z informacijami o doseganju kapitalske ustreznosti za sistemsko pomembne banke EU prvič razkril tudi nekatere kazalnike, ki izhajajo iz definicije nedonosnih izpostavljenosti. V vzorec je bilo zajetih 105 bank iz 20 držav EU in Norveške. Grške banke v to poročilo niso vključene, ker so bile v letu 2014 izključene iz stresnih testov in zato predmet celovitega pregleda s strani Evropske centralne banke. V analizo so vključene banke s podatki na najvišjem nivoju konsolidacije.

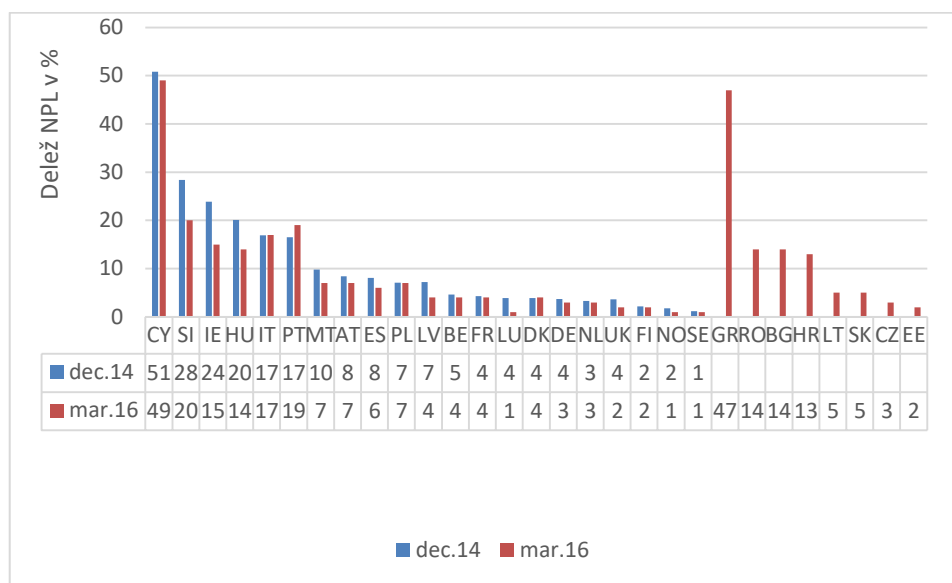
V tem poročilu EBA ugotavlja, da je delež nedonosnih kreditov pred oblikovanimi oslabitvami v sistemsko pomembnih bankah EU zaskrbljujoč in lahko predstavlja oviro pri nadaljnjem kreditiranju in dobičkonosnosti bank. Zlasti je visok delež nedonosnih kreditov v vseh kreditih, ki v povprečju na ravni EU po stanju konec decembra 2014 znaša 6,1 % in se po posameznih državah giblje od 1,2 % na Švedskem do 50,8 % na Cipru. Če ta kazalnik omejimo zgolj na kredite, dane nefinančnim družbam, pa ta v povprečju na ravni EU znaša kar 10,7 % vseh kreditov danih nefinančnim družbam. Slovenske sistemsko pomembne banke se soočajo z nadpovprečno visokim deležem nedonosnih kreditov in so z 28,4 % na drugem mestu, takoj za Ciprom. Razlike v deležih nedonosnih kreditov med državami EU so velike, kar je lahko posledica različnih gospodarskih razmer in ukrepov posameznih držav EU v smeri reševanja problematičnih bank (European Banking Authority, 2015b).

EBA je v poročilu z dne 22. julija 2016 ponovno razkril te kazalnike po stanju konec marca 2016. V vzorec je tokrat zajetih 166 sistemsko pomembnih bank iz 28 držav EU in Norveške, kar je v primerjavi s prejšnjim poročilom 61 bank več. Vključene so tudi grške banke. EBA ugotavlja, da se je delež nedonosnih kreditov v sistemsko pomembnih bankah EU znižal, vendar pa je še vedno visok. Delež nedonosnih kreditov v vseh kreditih v povprečju na ravni EU konec marca 2016 znaša 5,7 % in je v primerjavi s tem deležem za konec decembra 2014 nižji za 0,4 odstotne točke (v nadaljevanju o.t.). Delež nedonosnih

kreditov je še vedno najvišji na Cipru (49 %) in v Grčiji (47 %). Sledijo Slovenija (20 %), Portugalska (19 %), Italija (17 %), Španija (15 %) ter Bolgarija, Madžarska in Romunija (14 %). Najmanj nedonosnih kreditov imajo v Luksemburgu, na Švedskem in Norveškem (1 %).

Iz poročil EBA je razvidno, da je bil delež nedonosnih kreditov v sistemsko pomembnih bankah držav EU konec decembra 2014 višji v primerjavi s tem deležem za marec 2016. To velja za vse države EU, ki so bile vključene v poročilo z dne 24. novembra 2015, z izjemo Portugalske, kjer je ta delež narasel za 2,5 o.t. Kot je razvidno iz Slike 2 se je delež nedonosnih kreditov v Sloveniji v tem obdobju znižal za 8,4 o.t. Vendar pa je potrebno poudariti, da bi lahko poleg ukrepov za znižanje nedonosnih kreditov v bankah, na znižanje teh deležev vplivalo tudi povečano število v vzorec zajetih sistemsko pomembnih bank. Enako velja za Slovenijo. Iz letnih poročil Banke Slovenije za leti 2014 in 2015 izhaja, da sta bili med sistemsko pomembne banke, ki so pod neposrednim nadzorom Evropske centralne banke, v Sloveniji v letu 2014 vključeni NLB in Nova KBM, v letu 2015 pa poleg teh dveh bank še UniCredit Banka (Banka Slovenije, 2015d, str. 44).

Slika 2: Deleži nedonosnih kreditov na ravni EU za december 2014 in marec 2016 v %

Povzeto in prirejeno po European Banking Authority, 2015b; European Banking Authority, 2016b.

Napredek na področju zniževanja deleža nedonosnih kreditov lahko opazimo tudi na podlagi nekonsolidiranih podatkov slovenskih bank (sistemsko pomembnih in sistemsko manj pomembnih), ki jih na nivoju celotnega bančnega sistema objavlja Banka Slovenije na svoji spletni strani.

Slovenske banke so Banki Slovenije v skladu z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA na posamični podlagi prvič poročale po stanju na dan 30. junija 2015. Četrtni

podatki o nedonosnih kreditih za obdobje od 30. junija 2015 do 30. junija 2016 so prikazani v Tabeli 5.

Tabela 5: Deleži nedonosnih kreditov na nivoju slovenskega bančnega sistema za obdobje od 30. junija 2015 do 30. septembra 2016 v %

	Delež nedonosnih kreditov		Delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami	Delež pokritja nedonosnih kreditov z zavarovanji	Delež pokritja nedonosnih kreditov z zavarovanji in oslabitvami
		Od tega krediti nefinanč. družbam			
	1	2	3	4	5 = 3 + 4
30.06.2015	20,00	38,50	50,50	30,30	80,80
30.09.2015	18,39	38,07	52,50	26,16	78,66
31.12.2015	16,27	34,03	54,33	25,23	79,56
31.03.2016	15,39	32,44	55,97	28,67	84,64
30.06.2016	14,82	31,26	58,28	28,61	86,89
30.09.2016	13,07	28,23	57,78	27,91	85,69

Povzeto in prirejeno po Banka Slovenije, Objava nedonosnih izpostavljenosti, 2015a; Banka Slovenije, Podatki o nedonosnih izpostavljenostih bančnega sistema na posamični podlagi 2016a.

Kot izhaja iz Tabele 5, se je delež nedonosnih kreditov slovenskih bank v obdobju od junija 2015 do junija 2016 v povprečju znižal za 5 o.t. (iz 20 % na 14,82 %). Delež nedonosnih kreditov med vsemi krediti je največji v sektorju nefinančnih družb in znaša konec junija 2016 za celoten bančni sistem še 31,26 %.

Vidimo lahko, da se delež pokritja nedonosnih kreditov z zavarovanji in oslabitvami giblje okoli 80 %. Pokritje z oslabitvami za junij 2015 znaša 50 % in se povečuje, kar je razmeroma visoko v primerjavi s tem deležem za isto obdobje na ravni EU (43 %) (Banka Slovenije, 2015a; Banka Slovenije, 2016a; European Banking Authority, 2015b).

Vendar pa je potrebno pri tem povedati, da tega deleža ni mogoče neposredno medsebojno primerjati, ker imajo banke za posamezne kredite različno (delno ali celotno) kritje tudi v prejetih zavarovanjih in so zato oslabitve zaradi tega kritja ustrezno nižje, prav tako pa tudi izračunani deleži pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami. Bolj smiselna je primerjava pokritja kreditov z zavarovanji in oslabitvami skupaj, saj je banka v nepokritem delu nedonosnih kreditov potencialno izpostavljena izgubi v primeru neplačila s strani dolžnika in posledično znižanju kapitala.

Ugotovimo lahko, da se delež nedonosnih kreditov v slovenskih bankah znižuje in hkrati s tem se povečuje delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami, kar je sicer pozitivno,

vendar pa ne smemo pozabiti, da je delež nedonosnih kreditov za sistemsko pomembne banke na ravni EU v povprečju precej nižji. Zato morajo banke temu vprašanju še vedno namenjati pozornost in nadaljevati z ukrepi v smeri zniževanja nedonosnih kreditov.

V Sloveniji pomemben delež nedonosnih kreditov prinašajo sistemsko pomembne banke, saj ta delež po podatkih EBA znaša (konec decembra 2014 28,4 %, konec marca 2016 20 %) in je za 4,6 o.t. višji od deleža, ki ga objavlja Banka Slovenije (konec junija 2015 20,0 %, konec marca 2016 15,4 %).

3.5 Ocena deleža nedonosnih kreditov ob predpostavki, da se prenos kreditov na DUTB ne bi izvedel

Iz letnega poročila DUTB za leto 2014 (str. 41) izhaja, da so bili iz bank (NLB, Nova KBM, Abanka, Banka Celje, Probanka in Factor banka) v letih 2013 in 2014 preneseni na DUTB nedonosni krediti v bruto vrednosti 5 milijard EUR. Če upoštevamo dejstvo, da so bili ti krediti v obdobju od prenosa do konca leta 2015 delno odplačani in nekateri od teh odpisani, lahko približno ocenimo, koliko bi znašal delež nedonosnih kreditov na nivoju bančnega sistema, če ti krediti na DUTB ne bi bili preneseni. Izvršena odplačila in odpisi do konca leta 2015 so razvidni iz letnih poročil DUTB za leta 2013, 2014 in 2015 (tabele, ki prikazujejo gibanja stanja kreditov) v okviru pojasnil k bilanci stanja.

Po podatkih Banke Slovenije je bilo v bančnem sistemu po stanju konec leta 2015 za 4.465 milijonov (v nadaljevanju mio) EUR nedonosnih kreditov (v primerjavi z vsemi krediti 27.439 mio EUR). Če temu znesku prištejemo znesek prenesenih kreditov na DUTB, zmanjšan za odplačila in odpise do konca leta 2015, lahko ugotovimo, da bi delež nedonosnih kreditov na nivoju bančnega sistema ob koncu leta 2015 znašal kar 27,9 %. Izračun tega deleža je razviden iz Tabele 6.

Tabela 6: Krediti pred oblikovanimi oslabitvami (bruto krediti)

Krediti in druga finančna sredstva	Vsi krediti v mio EUR	Od tega nedonosni v mio EUR	Delež nedonosnih kreditov v %
Po podatkih Banke Slovenije za 31.12.2015	27.439	4.465	16,3
+ Preneseni krediti na DUTB v letih 2013 in 2014	5.008	5.008	-
- Odplačila prenesenih kreditov na DUTB	-552	-552	-
- Odpisi prenesenih kreditov na DUTB	-23	-23	-
Ocenjeno stanje kreditov za 31.12.2015, če se prenosi ne bi zgodili	31.872	8.898	27,9

Viri podatkov: Banka Slovenije, ITS POR - Nedonosne izpostavljenosti in restrukturiranje, 2015c; Družba za upravljanje terjatev bank d.d, Poročilo o poslovanju DUTB državnemu zboru za leto 2015, 2015; lastni izračuni.

Ker so se prenosi kreditov na DUTB izvedli v letih 2013 in 2014, bi bilo bolje izhajati iz podatkov o nedonosnih kreditih po stanju konec leta 2014. Ker pa je Banka Slovenije prvič objavila podatke o nedonosnih kreditih za konec junija 2015, upošteva definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA, smo zaradi medsebojne primerljivosti podatkov izhajali iz razpoložljivih podatkov za konec leta 2015.

V Tabeli 6 lahko vidimo, da so slovenske banke velik del nedonosnih kreditov prenesle na DUTB. Na račun tega prenosa je delež nedonosnih kreditov na nivoju bančnega sistema kar za 11,6 o.t. nižji kot bi bil v primeru, če teh prenosov banke ne bi izvedle (iz 27,9 % na 16,3 %).

Po prenosu se je zaradi nadaljnjih aktivnosti za znižanje nedonosnih kreditov ta delež še znižal, po podatkih Banke Slovenije v obdobju od junija 2015 do junija 2016 v povprečju za 5 o.t. (iz 20,0 % na 14,82 %).

3.6 Pregled razkritij iz letnih poročil slovenskih bank in ocena deleža nedonosnih kreditov

Pri pregledu letnih poročil za poslovno leto 2015 ugotavljamo, če in kako te banke razkrivajo deleže nedonosnih kreditov in katere izpostavljenosti so vključene v izračun teh kazalnikov. Iz pregleda letnih poročil izhaja, da banke razkrivajo kazalnike nedonosnih kreditov, vendar pa ti niso popolnoma medsebojno primerljivi.

Vse banke razkrivajo delež oslabitev finančnih sredstev, merjenih po odplačni vrednosti, in rezervacij za prevzete obveznosti v vseh razvrščenih izpostavljenostih. Ta zahteva izhaja iz Sklepa o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic. Vendar pa lahko ugotovimo, da za oceno zadostnega pokritja izpostavljenosti z oslabitvami oziroma rezervacijami nujno potrebujemo vsaj enega izmed podatkov o nedonosnih ali oslabljenih izpostavljenosti in znesek oslabitev in rezervacij, ki se nanaša na te izpostavljenosti. Vse banke pa teh podatkov ne razkrivajo dovolj transparentno.

V nadaljevanju je pojasnjeno, kako banke razkrivajo podatke o nedonosnih izpostavljenostih in o oslabitvah oziroma rezervacijah za te izpostavljenosti. Poleg tega so za banke, ki ne razkrivajo deleža nedonosnih kreditov pred oblikovanimi oslabitvami (v nadaljevanju delež bruto nedonosnih kreditov) in deleža pokritja teh kreditov z oslabitvami, na podlagi razpoložljivih podatkov iz letnih poročil bank ti deleži ocenjeni. Banke, ki so te deleže objavile, v izračunu teh kazalnikov niso upoštevale stanja na računu centralne banke in vpoglednih vlog pri poslovnih bankah, ki se v bilanci stanja prikazujejo v ločeni postavki. Zato smo te deleže preračunali tako, da vključujejo tudi stanja na računu centralne banke in vpoglednih vlog pri poslovnih bankah in jih na ta način približali kazalniku o nedonosnih kreditih po definiciji EBA. Ta razlika v metodologiji pri

izračunavanju kazalnikov je neposredno razvidna iz razkritij Sberbanke, ki je objavila tudi podatke o nedonosnih izpostavljenostih oziroma kreditih po definiciji EBA.

3.6.1 Abanka d.d.

Abanka razkriva delež bruto nedonosnih kreditov, pri čemer v izračunu ne upošteva stanj na računih pri centralni banki in vpoglednih vlog pri poslovnih bankah. Razkriva tudi druge podatke o izpostavljenosti kreditnemu tveganju za celotno skupino Abanka, vendar so razlike v izpostavljenostih iz naslova kreditov med banko in skupino nepomembne, zato lahko to dejstvo v nadaljevanju analize zanemarimo. Na podlagi teh podatkov lahko ocenimo delež bruto nedonosnih kreditov po definiciji EBA, ki za leto 2014 znaša 15,2 %, za leto 2015 pa 13,4 %. Ugotovimo lahko, da je skupina Abanka znižala delež bruto nedonosnih kreditov za 1,8 o.t., kar je posledica ukrepov za znižanje nedonosnih kreditov. Znižanje nedonosnih kreditov je posledica izvajanja postopkov izterjave, konservativne politike odpisov, izvajanja sistema zgodnjega zaznavanja povečanega kreditnega tveganja (angl. *Early Warning System*, v nadaljevanju EWS) in selektivnega pristopa pri odobravanju novih kreditov. Abanka izvaja tudi ukrepe restrukturiranja. Skupina Abanka posebej ne razkriva deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami. Tudi razpoložljivi podatki v letnem poročilu izračuna tega deleža ne omogočajo, saj banka objavlja le skupni znesek skupinskih oslabitev, ki se nanašajo tako na donosne kot tudi nedonosne kredite (Abanka, 2015, str. 138, 195).

3.6.2 Banka Koper d.d.

Banka Koper pri razvrščanju izpostavljenosti med donosne in nedonosne izpostavljenosti upošteva definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA. Banka Koper razkriva deleže posameznih skupin izpostavljenosti, razvrščenih glede na kreditno kvaliteto, glede na celoten portfelj vseh izpostavljenosti. Upošteva deleža izpostavljenosti z majhno verjetnostjo plačila in neizterljivih izpostavljenosti znaša delež nedonosnih izpostavljenosti v letu 2014 13,0 %, v letu 2015 pa 11,0 %. Na podlagi podatkov iz letnega poročila smo izračunali delež bruto nedonosnih kreditov, ki za leto 2014 znaša 13,8 %, za leto 2015 pa 12,7 %. Pri tej oceni smo zaradi primerljivosti z definicijo EBA upoštevali tudi stanje na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri drugih poslovnih bankah. Banka Koper ne razkriva deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami, zato smo ta delež ocenili na podlagi podatkov o kreditih iz letnega poročila za poslovno leto 2015. Ugotavljamo, da se je delež bruto nedonosnih kreditov v Banki Koper v letu 2015 znižal za 1,1 o.t., pokritje z oslabitvami pa se je zvišalo za 5,0 o.t. (iz 42,5 % v letu 2014 na 47,5 % v letu 2015). Banka Koper restrukturira kredite s podaljševanjem rokov vračila dolga, zniževanjem obrestne mere, (delnim) odpisom in/ali izjemoma konverzijo dolga v kapital (Banka Koper, 2015, str. 53, 65-69, 87).

3.6.3 Banka Sparkasse d.d.

Banka Sparkasse razkriva delež bruto izpostavljenosti, razvrščenih v skupini D in E, v vseh izpostavljenostih, ki za leto 2014 znaša 14,4 %, za leto 2015 pa 8,7 %. Pokritje teh izpostavljenosti z oslabitvami znaša 43,7 % za leto 2014 in 52,8 % za leto 2015. K znižanju deleža nedonosnih izpostavljenosti so pretežno prispevali odpisi. Tabele, ki prikazujejo izpostavljenost kreditnemu tveganju vključujejo tudi zunajbilančno evidenco o odobrenih in nečrpanih kreditih, zato zanesljive ocene deleža nedonosnih kreditov ni mogoče podati. Ne glede na to pa lahko iz letnega poročila razberemo, da so se nedonosne izpostavljenosti v letu 2015 pomembno znižale zaradi nižjega prirasta novih nedonosnih kreditov, restrukturiranja, več uspešnih izterjav ter odpisov. Prav tako se je pomembno povečalo pokritje teh izpostavljenosti z oslabitvami, in sicer za 9,1 o.t. Banka Sparkasse ima vpeljšano metodologijo EWS (Banka Sparkasse, 2015, str. 76, 104-106, 110-111).

3.6.4 Deželna banka Slovenije d.d.

DBS razkriva delež izpostavljenosti posameznih bonitetnih skupin od A do E v vseh izpostavljenostih, pri čemer je skupina posamično oslabljenih izpostavljenosti predstavljena posebej. Za vsako izmed teh bonitetnih skupin izpostavljenosti razkriva tudi % oblikovanih oslabitev in rezervacij. Banka razkriva znesek oslabljenih kreditov in oblikovane oslabitve za vse kredite. Ker je znesek oslabljenih kreditov razmeroma visok v primerjavi z zneskom vseh kreditov, domnevamo, da je banka v ta znesek vključila tudi kredite bonitetnih skupin, ki sodijo med donosne kredite. Glede na navedeno ne moremo podati ocene deleža nedonosnih kreditov. Lahko pa primerjamo delež posamično oslabljenih izpostavljenosti v vseh izpostavljenostih za leti 2014 in 2015. Ugotovimo lahko, da se je ta delež v letu 2015 (15,5 %) znižal za 10,5 o.t. primerjalno glede na leto 2014 (26,0 %), medtem ko se je delež pokritja teh izpostavljenosti z oslabitvami znižal za 11,3 o.t. (iz 33,5 % na 22,2 %). Iz letnega poročila za poslovno leto 2015 izhaja, da je znižanje posamičnih oslabljenih izpostavljenosti posledica odpisov. DBS konstantno izboljšuje EWS ter aktivno izvaja izterjavo dolga in restrukturiranje (Deželna banka Slovenije, 2015, str. 29, 137, 163).

3.6.5 Gorenjska banka d.d., Kranj

Gorenjska banka v svojem letnem poročilu za poslovno leto 2015 razkriva delež bruto nedonosnih izpostavljenosti (17,3 %), ki poleg kreditov vključuje tudi druge izpostavljenosti. Ta je za leto 2015 v primerjavi s prejšnjim poslovnim letom (24,1 %) nižji za 6,8 o.t. Prav tako banka razkriva tudi delež pokritja nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami za leto 2015 (46,1 %), ki je v primerjavi s predhodnim letom 2014 (42,7 %) višji za 3,4 o.t. Z analizo podatkov o izpostavljenostih iz naslova kreditov smo približno ocenili, koliko bi znašal delež bruto nedonosnih kreditov v vseh kreditih. Banka skupinske oslabitve objavlja skupaj za donosne in nedonosne kredite. Ker je znesek

oslabljenih kreditov, razvrščenih v skupini D in E, razmeroma nizek v primerjavi z zneskom kreditov skupin A, B in C, in primerjalno s posamično oslabljenimi krediti, smo za te kredite predpostavili 100,0 % pokritje z oslabitvami. Tako smo ocenili, da znaša delež bruto nedonosnih kreditov (vključno s stanji na računih pri centralni banki in na vpoglednih vlogah pri poslovnih bankah) v vseh kreditih 33,4 % za leto 2014 in 24,7 % za leto 2015. Na tej podlagi ocenjeni delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami znaša 43,0 % za leto 2014 in 47,0 % za leto 2015. Iz navedenega izhaja, da se je delež bruto nedonosnih kreditov znižal za 8,7 o.t., pokritje z oslabitvami pa se je povečalo za 4 o.t. Gorenjska banka ima vzpostavljen EWS. V primeru neplačila takoj pristopi k restrukturiranju ali k izterjavi in unovčevanju zavarovanj. V kolikor banka oceni, da kredit ne bo več povrnjen, ga odpiše (Gorenjska banka, 2015, str. 21, 66, 70-71, 93-97, 99-104).

3.6.6 Hypo Alpe Adria Bank

Hypo Alpe Adria Bank razkriva delež neplačnikov, upošteva bruto vrednosti vseh izpostavljenosti, ki za leto 2014 znaša 13,9 %, za leto 2015 pa 10,3 %. Delež pokritja z oslabitvami za te izpostavljenosti za leto 2014 znaša 84,9 %, za leto 2015 pa 90,2 %. V okviru skupinsko oslabljenih izpostavljenosti nimamo podatka o višini oblikovanih popravkov vrednosti za donosne in nedonosne kredite. Poleg tega tabele, ki prikazujejo izpostavljenost kreditnemu tveganju, vključujejo tudi zunajbilančno evidenco o odobrenih in nečrpanih kreditih, ki predstavljajo 14,9 % na segmentu krediti strankam, ki niso banke, zato ne moremo oceniti deleža nedonosnih kreditov po definiciji EBA. Glede na navedeno te banke ne moremo primerjati z ostalimi bankami, lahko pa ugotovimo, da so se v letu 2015 nedonosne izpostavljenosti znižale, hkrati pa se je delež pokritja z oslabitvami povečal. Hypo Alpe Adria Bank ima vzpostavljen EWS, kar ji omogoča pravočasno zaznavo dolžnikov v finančnih težavah. V primeru finančnih težav dolžnika banka v postopku restrukturiranja uporabi naslednje ukrepe:

- podaljšanje roka vračila dolga;
- znižanje obrestne mere;
- odpisi;
- konverzija dolga v kapital (Hypo Alpe Adria Bank, 2015, str. 90, 114-117).

3.6.7 Nova KBM d.d.

Nova KBM razkriva delež nedonosnih kreditov po oblikovanih oslabitvah (v nadaljevanju delež neto oslabljenih kreditov) (brez upoštevanja stanj na računih pri centralni banki in vpoglednih vlog pri poslovnih bankah), ki za leto 2014 znaša 22,4 %, za leto 2015 pa 15,8 %. Na podlagi podatkov iz letnega poročila smo ocenili delež bruto nedonosnih kreditov po definiciji EBA, ki za leto 2014 znaša 33,1 %, za leto 2015 pa 29,4 %. Iz letnega poročila Nove KBM izhaja, da je delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami v Novi

KBM 54,6 % za leto 2014 in 65,2 % za leto 2015. Kot lahko vidimo, je Nova KBM izvedla ukrepe za znižanje nedonosnih kreditov in tako znižala delež bruto nedonosnih kreditov za 3,7 o.t., hkrati pa je povišala delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami za 10,6 o.t. Ti ukrepi vključujejo implementacijo EWS, restrukturiranje, izterjavo in unovčenje zavarovanj, prodajo terjatev ter odpise (Nova KBM, 2015, str. 10, 13, 55, 118, 154-155).

3.6.8 Nova Ljubljanska banka d.d.

NLB razkriva delež neto nedonosnih kreditov po MRS 39, ne pa tudi deleža nedonosnih kreditov po definiciji EBA, pri čemer v izračunu tega kazalnika upošteva tudi naložbe v dolžniške vrednostne papirje, ki jih po MRS 39 razvršča v skupino krediti in terjatve (10,1 % za leto 2014 in 7,6 % za leto 2015). Zaradi primerljivosti s kazalnikom po definiciji EBA smo kazalnik preračunali tako, da smo med podatke vključili tudi stanje na računih pri centralni banki in vpoglednih vlogah pri poslovnih bankah ter izločili naložbe v vrednostne papirje (12,0 % za leto 2014 in 8,1 % za leto 2015). Ocenili smo tudi delež bruto nedonosnih kreditov, ki za leto 2014 znaša 22,4 %, za leto 2015 pa 16,8 %. Ugotavljamo, da je NLB znižala delež bruto nedonosnih kreditov za 5,6 o.t. Slednje lahko pripišemo dejstvu, da NLB veliko pozornost namenja aktivnostim za zniževanje obsega nedonosnih kreditov. Te aktivnosti se kažejo v izboljšanju EWS, restrukturiranju in odpisih kreditov, prodaji kreditov, aktivni izterjavi dolga in unovčitvi zavarovanj. Ugotovimo lahko, da delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami za leto 2015 znaša 57,0 %, kar je za 2,4 o.t. višje v primerjavi s tem deležem za leto 2014 (54,6 %) (NLB, 2015, str. 6, 137, 173-176).

3.6.9 Raiffeisen Banka d.d.

Raiffeisen Banka v svojem letnem poročilu razkriva podatke o izpostavljenostih iz kreditov, ki omogočajo oceno deleža bruto nedonosnih kreditov (vključno s stanji na računih pri centralni banki in vpoglednih vlogah pri poslovnih bankah). Glede na to, da je znesek skupinskih oslabitev glede na znesek posamičnih oslabitev nepomemben, smo v izračunu predpostavili, da se ta znesek izpostavljenosti nanaša izključno na donosne kredite (IBNR). Ocenjeni delež bruto nedonosnih kreditov za leto 2014 znaša 18,0 %, za leto 2015 pa 17,5 %. Delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami za leto 2014 znaša 59,7 %, za leto 2015 pa 58,4 %. Iz navedenega izhaja, da se je po oceni delež nedonosnih kreditov v tej banki znižal za 0,5 o.t., pokritje oslabljenih kreditov z oslabitvami pa se je znižalo za 1,3 o.t. Raiffeisen Banka vodi zgodnjo (EWS) in pozno izterjavo ter restrukturira in odpisuje kredite. Iz letnega poročila za poslovno leto 2015 izhaja, da je bila decembra 2015 uspešno zaključena prodaja terjatev (KBS Banka, 2015, str. 30, 33, 87, 94, 104, 136, 138),

3.6.10 Sberbank Banka d.d.

Sberbank je v svojem letnem poročilu za poslovno leto 2015 razkrila vse podatke o nedonosnih izpostavljenostih, na podlagi katerih je mogoče izračunati vse kazalnike izpeljane iz definicije nedonosnih izpostavljenosti po EBA, bruto knjigovodske vrednosti in oslabitve po posameznih vrstah donosnih in nedonosnih izpostavljenosti in glede na pripadnost dolžnikov posameznim sektorjem ter vrednosti zavarovanj za te izpostavljenosti. Na podlagi teh podatkov ocenjeni delež bruto nedonosnih kreditov za konec leta 2014 znaša 12,7 %, za konec leta 2015 pa 13,0 %. Tudi Sberbank je vzpostavila EWS. V letnem poročilu lahko vidimo, da restrukturira kredite in unovčuje zavarovanja. Opazimo lahko, da ima Sberbank zelo visoko pokritje z oslabitvami in zavarovanji. Za poslovno leto 2015 znaša pokritje nedonosnih kreditov z oslabitvami 29,2 %, pokritje nedonosnih kreditov z zavarovanji pa kar 70,2 %. To pomeni, da so potencialne izgube iz kreditnega tveganja samo še 0,6 % (Sberbank, 2015, str. 57, 62-65, 58, 80).

3.6.11 SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana

SID banka v svojem letnem poročilu za poslovno leto 2015 razkriva delež izpostavljenosti posameznih bonitetnih skupin od A do E v vseh izpostavljenostih, ne razkriva pa posebej deleža nedonosnih kreditov v vseh kreditih. Na podlagi podatkov iz letnega poročila smo izračunali, da delež bruto nedonosnih kreditov v vseh kreditih (vključno s stanji na računih pri centralni banki in vpoglednih vlogah pri poslovnih bankah) znaša 14,0 % za leto 2014 in 14,4 % za leto 2015. Iz razkritja SID banka v letnem poročilu in naše ocene izhaja, da je delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami v višini 46,7 %, kar je v primerjavi s predhodnim letom 2014 (43,0 %) višje za 3,7 o.t. Iz navedenega izhaja, da se delež nedonosnih kreditov v SID še ne znižuje, vendar pa se je povečalo pokritje z oslabitvami. SID banka v letnem poročilu sicer navaja, da uspešno izvaja ukrepe za znižanje nedonosnih kreditov, in sicer z nadgrajenim EWS, restrukturiranjem ali unovčenjem zavarovanja, prodajo terjatev in odpisi (SID banka, 2015, str. 30, 87-89, 108, 112-114).

3.6.12 SKB banka d.d., Ljubljana

SKB banka v svojem letnem poročilu posebej ne razkriva bruto zneska izpostavljenosti iz nedonosnih kreditov, zato izračun deleža bruto nedonosnih kreditov ni možen in SKB banke ne moremo primerjati z drugimi bankami. Skupinske oslabitve objavlja skupaj za donosne in nedonosne kredite, zato ne moremo izračunati deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami. Na podlagi podatkov iz letnega poročila za poslovno leto 2015 smo lahko ocenili le delež neto nedonosnih kreditov, ki za leto 2014 znaša 5,0 %, za leto 2015 pa 3,9 %, kar pomeni, da je tudi ta banka v letu 2015 znižala obseg nedonosnih kreditov. Iz letnega poročila izhaja, da SKB banka pri ukrepih za znižanje nedonosnih kreditov daje prednost restrukturiranju pred unovčenjem zavarovanj. V kolikor banka oceni, da kredit ne bo več povrnjen, ga odpiše (SKB banka, 2015, str. 64-65, 149, 169).

3.6.13 Unicredit Banka Slovenija d.d.

Unicredit Banka razkriva bruto knjigovodske vrednosti nedonosnih kreditov za leto 2015 in odstotek znižanja le teh (8,6 %) v primerjavi s predhodnim poslovnim letom 2014 v skladu z opredelitvijo neplačila po 178. členu CRR, ne pa tudi deleža nedonosnih kreditov. Na podlagi teh vrednosti smo izračunali delež bruto nedonosnih kreditov (vključno s stanji na računih pri centralni banki in na vpoglednih vlogah pri poslovnih bankah), ki za leto 2014 znaša 14,6 %, za leto 2015 pa 14,1 %. Iz letnega poročila in iz naše ocene izhaja, da delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami za leto 2015 znaša 57,7 %, kar je v primerjavi s predhodnim letom 2014 (56,2 %) višje za 1,5 o.t. Unicredit Banka izvaja ukrepe restrukturiranja in izterjave ter odpise (Unicredit Banka, 2015, str. 73, 111-113).

3.7 Povzetek rezultatov in ugotovitve

Za banke, ki razkrivajo delež bruto nedonosnih kreditov in delež pokritja teh kreditov z oslabitvami ter banke, za katere lahko te deleže ocenimo na podlagi razpoložljivih podatkov iz letnih poročil, prikazujemo te kazalnike za poslovni leti 2014 in 2015 v Tabeli 7.

Tabela 7: Deleži nedonosnih kreditov in pokritje le teh z oslabitvami po posameznih bankah za leti 2014 in 2015 v %

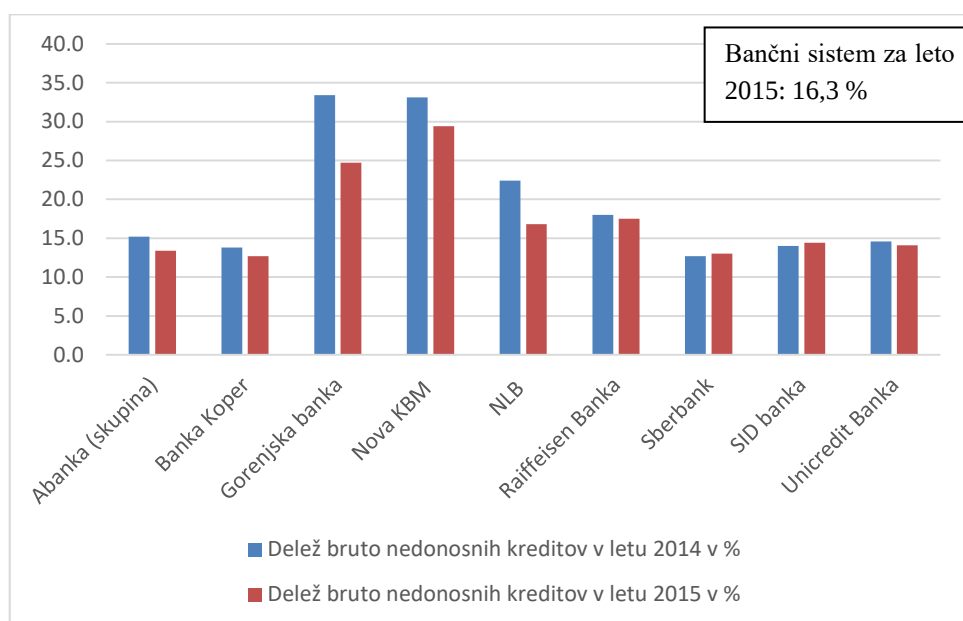
Banke v Sloveniji	Poslovno leto 2015		Poslovno leto 2014	
	Delež bruto nedonosnih kreditov v %	Delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami v %	Delež bruto nedonosnih kreditov v %	Delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami v %
Abanka (skupina)	13,4	-	15,2	-
Banka Koper	12,7	47,5	13,8	42,5
Gorenjska banka	24,7	47,0	33,4	43,0
Nova KBM	29,4	65,2	33,1	54,6
NLB	16,8	57,0	22,4	54,6
Raiffeisen Banka	17,5	58,4	18,0	59,7
Sberbank	13,0	29,2	12,7	21,6
SID banka	14,4	46,7	14,0	43,0
Unicredit Banka	14,1	57,7	14,6	56,2

Viri podatkov: Abanka d.d., Letno poročilo Abanke za leto 2015; Banka Koper d.d., Letno poročilo 2015; Gorenjska banka d.d., Kranj, Letno poročilo 2015; Nova KBM d.d., Letno poročilo Skupine Nove KBM in Letno poročilo Nove KBM d.d. za leto 2015; Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo NLB Skupine 2015; Raiffeisen Banka d.d., Letno poročilo 2015; Sberbank Banka d.d., Letno poročilo 2015; SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana, Letno poročilo SID Banke in Skupine SID Banka 2015; Unicredit Banka Slovenija d.d., Letno poročilo 2015; lastni izračuni.

V Tabelo 7 zaradi metodološke neprimerljivosti, ker se podatki nanašajo na vse izpostavljenosti in ne zgolj na kredite, niso vključene Hypo Alpe Adria Bank, Banka Sparkasse, DBS in SKB banka. Za Abanko pa nimamo podatka glede pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami.

Iz analize razpoložljivih podatkov iz letnih poročil v vzorec zajetih bank za poslovni leti 2014 in 2015 izhaja, da so vse banke znižale delež nedonosnih kreditov, z izjemo SID banke in Sberbank. Kot je razvidno iz Slike 3 je največje znižanje tega deleža opazno pri Gorenjski banki, sledita pa NLB in Nova KBM. Prav tako lahko ugotovimo, da je delež nedonosnih kreditov za poslovno leto 2015 višji od povprečnega deleža nedonosnih kreditov, ki ga za celoten bančni sistem objavlja Banka Slovenije (16,3 %), v Novi KBM, Gorenjski banki, Raiffeisen Banki in NLB.

Slika 3: Deleži nedonosnih kreditov po posameznih bankah za leti 2014 in 2015 v %

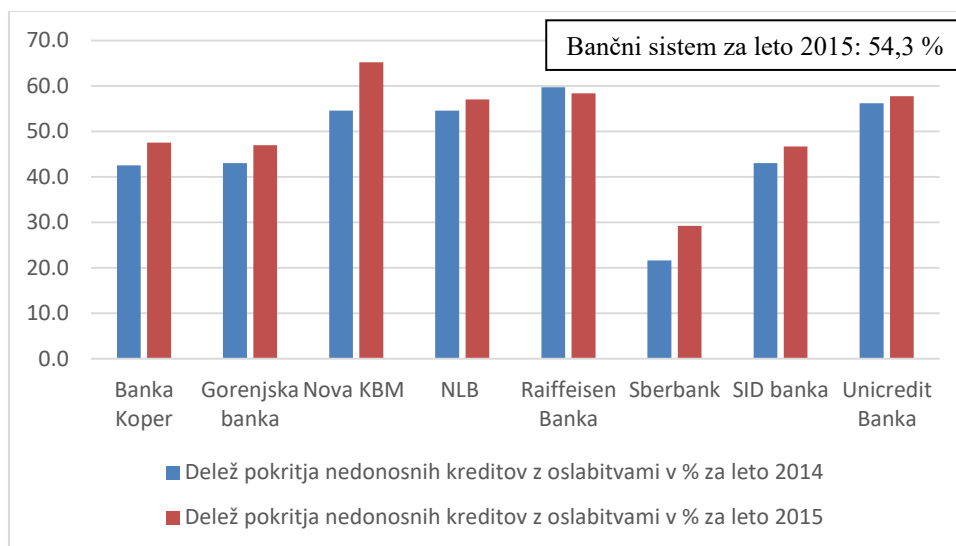

Viri podatkov: Abanka d.d., Letno poročilo Abanke za leto 2015; Banka Koper d.d., Letno poročilo 2015; Gorenjska banka d.d., Kranj, Letno poročilo 2015; Nova KBM d.d., Letno poročilo Skupine Nove KBM in Letno poročilo Nove KBM d.d. za leto 2015; Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo NLB Skupine 2015; Raiffeisen Banka d.d., Letno poročilo 2015; Sberbank Banka d.d., Letno poročilo 2015; SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana, Letno poročilo SID Banke in Skupine SID Banka 2015; Unicredit Banka Slovenija d.d., Letno poročilo 2015; lastni izračuni.

Na Sliko 3 zaradi metodološke neprimerljivosti niso vključene Hypo Alpe Adria Bank, Banka Sparkasse, DBS in SKB banka. Na podlagi podatkov, ki jih te banke razkrivajo za poslovno leto 2015 lahko ugotovimo, da so se nedonosne izpostavljenosti tudi v teh bankah znižale. Delež nedonosnih izpostavljenosti je pomembno znižala (iz 14,4 % na 8,7 %) tudi Banka Sparkasse.

Iz Slike 4 izhaja, da se je pokritje nedonosnih kreditov z oslabitvami v vseh bankah, z izjemo Raiffeisen Banke, v letu 2015 povečalo, najbolj je to opazno pri Novi KBM. Prav tako lahko ugotovimo, da je delež pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami za poslovno leto 2015 višji od povprečnega deleža pokritja, ki ga za celoten bančni sistem objavlja Banka Slovenije (54,3 %), v Novi KBM, Raiffeisen Banki, Unicredit Banki in NLB.

Slika 4: Deleži pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami po posameznih bankah za leti 2014 in 2015 v %

Viri podatkov: Banka Koper d.d., Letno poročilo 2015; Gorenjska banka d.d., Kranj, Letno poročilo 2015; Nova KBM d.d., Letno poročilo Skupine Nove KBM in Letno poročilo Nove KBM d.d. za leto 2015; Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo NLB Skupine 2015; Raiffeisen Banka d.d., Letno poročilo 2015; Sberbank Banka d.d., Letno poročilo 2015; SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana, Letno poročilo SID Banke in Skupine SID Banka 2015; Unicredit Banka Slovenija d.d., Letno poročilo 2015; lastni izračuni.

Na Sliko 4 zaradi metodološke neprimerljivosti niso vključene Abanka, Hypo Alpe Adria Bank, Banka Sparkasse, DBS in SKB banka. Za Abanko, SKB banko in Hypo Alpe Adria Bank ni podatkov. Na podlagi podatkov, ki jih je Banka Sparkasse razkrila za poslovno leto 2015, lahko ugotovimo, da se je pokritje nedonosnih izpostavljenosti v tej banki pomembno povišalo (iz 43,7 % na 52,8 %). Pokritje nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami se je v DBS znižalo za 11 o.t.

Ne glede na različen pristop, ki ga imajo banke pri razkrivanju nedonosnih kreditov oziroma izpostavljenosti, je večina v analizo zajetih bank v letu 2015 znižala delež nedonosnih kreditov. Prav tako o zniževanju nedonosnih kreditov poročata EBA in Banka Slovenije.

Hkrati z zniževanjem nedonosnih kreditov pa se povečuje pokritje nedonosnih kreditov z oslabitvami, kar znižuje potencialne izgube v primeru neplačila teh kreditov. Delež

pokritja z oslabitvami med bankami ni mogoče neposredno primerjati, ker imajo banke za posamezne kredite različno (delno ali celotno) kritje tudi v prejetih zavarovanjih in so zato oslabitve zaradi tega kritja ustrezno nižje. Iz analize letnih poročil izhaja, da banke, z izjemo Sberbank, ne razkrivajo prejetih zavarovanj za nedonosne kredite na način, da bi bilo mogoče zanesljivo oceniti delež pokritja nedonosnih kreditov s temi zavarovanji. Banke bi morale posebej razkrivati pokritje nedonosnih kreditov z zavarovanji, na sledeč način:

- če poštena vrednost zavarovanj presega knjigovodsko vrednost kredita po oblikovanih oslabitvah, se upošteva knjigovodska vrednost kredita;
- če je poštena vrednost zavarovanj nižja od knjigovodske vrednosti kredita, na katerega se zavarovanje nanaša, se upošteva poštena vrednost zavarovanja.

Takšno pravilo morajo banke že upoštevati pri poročanju nedonosnih kreditov v skladu z ITS za nadzorniško poročanje. Banke pa največkrat razkrivajo zgolj pošteno vrednost zavarovanj ali pa ne razkrijejo, kolikšen del zavarovanja se nanaša na nedonosne kredite in kolikšen del na donosne kredite.

Glede na zaključke, ki izhajajo iz analize razkritij v letnih poročilih bank, lahko bankam svetujemo, da v letnih poročilih bolj transparentno razkrijejo podatke v zvezi z nedonosnimi krediti in zavarovanji za te kredite.

Zaključimo lahko, da s primerljivostjo objavljenih podatkov o nedonosnih kreditih v letnih poročilih posameznih bank še ne moremo biti zadovoljni, saj vse banke ne razkrivajo deleža nedonosnih kreditov in tudi ne deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami. H neprimerljivosti razkritih podatkov je najverjetneje pripomoglo dejstvo, da zaenkrat še noben predpis ne zavezuje bank k razkrivanju podatkov o nedonosnih kreditih v skladu z definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA. Banke so zavezane k razkrivanju podatkov o izpostavljenostih kreditnemu tveganju v skladu z MSRP. Vendar pa lahko že v letnem poročilu za poslovno leto 2016 oziroma najpozneje 2017 na tem področju pričakujemo večjo usklajenost bank pri razkrivanju podatkov o nedonosnih kreditih, saj je EBA objavila osnutek Smernic za razkritja v skladu z Delom 8 CRR, v katerem so razkritja o nedonosnih izpostavljenostih predvidena v obliki predpisane tabele. Podobno je te podatke že razkrila Sberbank v svojem Letnem poročilu za poslovno leto 2015 (str. 63-66). Prav tako te podatke podobno razkriva tudi Banka Slovenije.

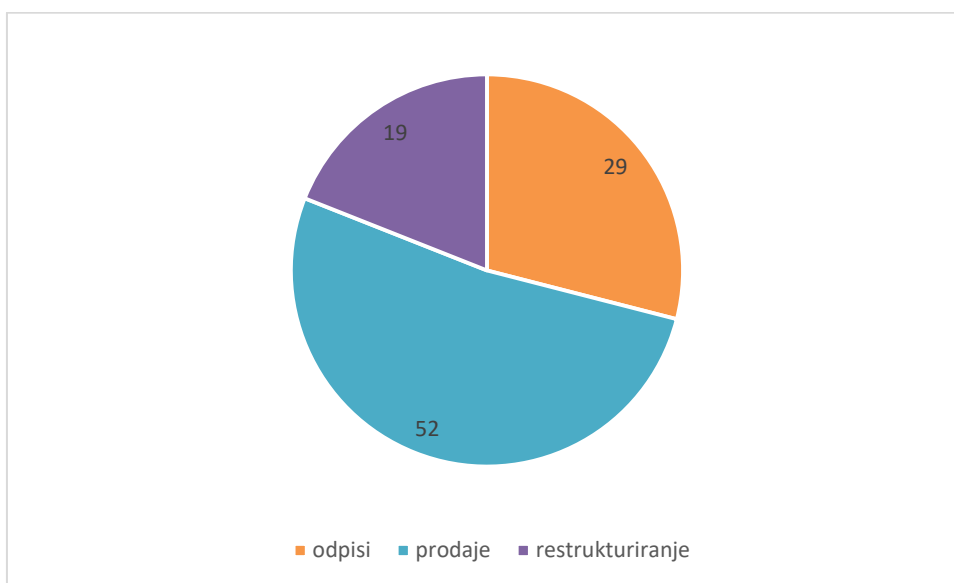
Na podlagi teh razkritih podatkov bo mogoče izračunati deleže nedonosnih izpostavljenosti za vsako vrsto izpostavljenosti posebej, tudi za kredite. Prav tako bo mogoče posebej izračunati delež neplačanih izpostavljenosti, delež oslabljenih izpostavljenosti, delež pokritja teh izpostavljenosti z oslabitvami in/ali prejetimi zavarovanji za te izpostavljenosti. V okviru teh izpostavljenosti bodo posebej razkrite tudi restrukturirane izpostavljenosti.

4 UKREPI BANK ZA ZNIŽANJE NEDONOSNIH KREDITOV

Analiza je pokazala, da je delež nedonosnih kreditov, kljub prenosu velikega dela nedonosnih kreditov na slabo banko, v primerjavi s tem deležem na ravni EU razmeroma visok, zato morajo banke z vso skrbnostjo nadaljevati v smeri zniževanja nedonosnih kreditov. Iz analize razkritij v letnem poročilu sicer izhaja, da se banke sicer že poslužujejo ukrepov za znižanje nedonosnih kreditov, vendar pa lahko ugotovimo, da v nekaterih bankah to ukrepanje glede na visok delež nedonosnih kreditov še ni zadovoljivo.

Po podatkih Banke Slovenije iz Slike 5 odpisi predstavljajo 29 % vseh aktivnosti za znižanje nedonosnih izpostavljenosti. Najbolj pogost način znižanja nedonosnih izpostavljenosti v obdobju od 30. junija 2015 do 30. junija 2016 so prodaje – 52 %. V preostalih 19 % aktivnosti, ki vplivajo na znižanje nedonosnih izpostavljenosti gre za restrukturiranje.

Slika 5: Aktivnosti za znižanje nedonosnih izpostavljenosti v %

Vir: Banka Slovenije, Aktivnosti za znižanje nedonosnih izpostavljenosti, 2016b.

Banke, ki imajo delež nedonosnih kreditov nad povprečjem EU (po podatkih EBA), morajo te ukrepe izvajati še z večjo skrbnostjo in ukrepati tudi v smeri preprečevanja nastajanja nedonosnih kreditov.

4.1 Razkriti ukrepi za znižanje nedonosnih kreditov v letnih poročilih bank za leto 2015

Banke v svojih letnih poročilih za poslovno leto 2015 razkrivajo ukrepe za znižanje nedonosnih kreditov. Ugotavljamo, da večina bank poroča o odpisih in restrukturiranju

kreditov. NLB, Nova KBM in Abanka so v letih 2013 in 2014 del terjatev prenesle na DUTB. Kot izhaja iz letnih poročil veliko bank posveča posebno pozornost zaznavanju povečanega kreditnega tveganja že v zgodnji fazi, tj. EWS. Nekatere banke poročajo tudi o prodaji terjatev, in sicer NLB, Nova KBM, SID banka in Raiffeisen Banka.

V Tabeli 8 na podlagi razkritij iz letnih poročil bank ugotavljamo, katere ukrepe za znižanje nedonosnih kreditov banke uporabljajo.

Tabela 8: Ukrepi slovenskih bank za znižanje nedonosnih kreditov v letu 2015

Ukrepi slovenskih bank za znižanje nedonosnih kreditov	EWS	Odpisi	Restrukturiranje	Prenos terjatev na DUTB	Prodaja terjatev
Abanka	DA	DA	DA	DA	NE
Banka Koper	NE	DA	DA	NE	NE
Banka Sparkasse	DA	DA	DA	NE	NE
DBS	DA	DA	DA	NE	NE
Gorenjska Banka	NE	DA	DA	NE	NE
Hypo Alpe Adria Bank	DA	DA	DA	NE	NE
Nova KBM	DA	DA	DA	DA	DA
NLB	DA	DA	DA	DA	DA
Raiffeisen Banka	DA	DA	DA	NE	DA
Sberbank	DA	NE	DA	NE	NE
SKB banka	NE	DA	DA	NE	NE
SID banka	DA	DA	DA	NE	DA
Unicredit Banka	NE	DA	DA	NE	NE

Legenda: DA – banka izvaja aktivnost, NE – banka v svojem letnem poročilu ne razkriva podatkov o aktivnosti

Povzeto in prirejeno po Abanka d.d., Letno poročilo Abanke za leto 2015; Banka Koper d.d., Letno poročilo 2015; Banka Sparkasse d.d., Letno poročilo 2015; Deželna banka Slovenije d.d., Letno poročilo Deželne banke Slovenije za leto 2015; Gorenjska banka d.d., Kranj, Letno poročilo 2015; Hypo Alpe Adria Bank, Letno poročilo 2015 Hypo Alpe Adria in Hypo Alpe Adria Bank, d.d.; Nova KBM d.d., Letno poročilo Skupine Nove KBM in Letno poročilo Nove KBM d.d. za leto 2015; Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo NLB Skupine 2015; Raiffeisen Banka d.d., Letno poročilo 2015; Sberbank Banka d.d., Letno poročilo 2015; SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana, Letno poročilo SID Banke in Skupine SID Banka 2015; SKB banka d.d. Ljubljana, Letno poročilo 2015; Unicredit Banka Slovenija d.d., Letno poročilo 2015.

Bankam lahko svetujemo, da aktivneje pristopijo k ukrepom za znižanje nedonosnih kreditov, tako k ukrepom, ki preprečujejo nastanek nedonosnih kreditov kot tudi ukrepom, na podlagi katerih se nedonosni krediti znižujejo.

Na pravočasno ukrepanje za preprečitev nastanka nedonosnih kreditov opozarja tudi Evropska centralna banka v osnutku smernic za zniževanje nedonosnih kreditov v bankah z

dne 12. septembra 2016. Europska centralna banka poudarja, da morajo banke za dolgoročno uspešnost znižati obseg nedonosnih kreditov in da lahko to storijo tudi s pravilno oceno kreditne sposobnosti dolžnika in z ustreznim sistemom spremljave z namenom preprečevanja nastanka nedonosnih kreditov že v začetni fazi takoj, ko nastopijo finančne težave dolžnika (European Central Bank, 2016).

Iz letnega poročila Banke Slovenije za leto 2015 izhaja, da si tudi Banka Slovenije prizadeva spremljati in nadzirati slovenske banke na področju upravljanja z nedonosnimi izpostavljenostmi. Banka Slovenije je med drugim izdala Smernice za spremljavo komitentov in EWS ter Smernice za upravljanje s problematičnimi terjatvami, ki nadgrajujejo pravila glede upravljanja kreditnega tveganja v banki iz Sklepa o ureditvi notranjega upravljanja, upravljalnem organu in procesu ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala za banke in hranilnice. Prve so namenjene izvajanju aktivnosti za zgodnejše odkrivanje povečanja kreditnega tveganja oziroma preprečitev nastanka nedonosnih kreditov, druge pa aktivnostim za boljše upravljanje z nedonosnimi krediti.

4.2 Ukrepi za preprečitev nastajanja nedonosnih izpostavljenosti

Z namenom preprečevanja nastajanja nedonosnih izpostavljenosti mora banka nastopati proaktivno na podlagi rednega (vsaj polletnega) spremljanja poslovanja komitentov, do katerih je izpostavljena. Banka za namen spremljanja poslovanja podjetij predhodno določi tudi kazalnike, na podlagi katerih bo presojala uspešnost poslovanja in zaznala morebitno povečanje kreditnega tveganja.

Za namen spremljanja poslovanja komitentov banka potrebuje posebno IT aplikacijo, ki med drugim omogoča tekoče spremljanje izpostavljenosti kreditnemu tveganju ter izdelavo analiz in poročil. Na tej podlagi mora posebna neodvisna organizacijska enota banke za spremljavo znotraj področja tveganj (v manjši banki lahko tudi zaposleni znotraj tega področja) v skladu s Smernicami Banke Slovenije za spremljavo komitentov in EWS oceniti, ali dolžnik še sodi v običajno obravnavo ali na opazovalno listo, ali pa ga je potrebno predati v obravnavo enoti za problematične naložbe, kjer je obravnava celovitejša in intenzivnejša. Za ta namen mora banka jasno definirati merila za prehode med temi tremi skupinami dolžnikov. Na opazovalni listi je lahko dolžnik največ leto dni, potem pa mora nazaj v običajno obravnavo ali pa v enoto za problematične naložbe. Spremljavo je potrebno zagotoviti na ravni skupine povezanih oseb dolžnika. Navedena pravila mora upoštevati celotna bančna skupina (Banka Slovenije, 2015e).

Proaktivna vloga banke je v aktivnostih, ki se izvajajo pred predajo izpostavljenosti v enoto za problematične naložbe, tj. takoj, ko se dolžnik na podlagi predhodno opisanih postopkov pojavi na opazovalni listi in še ni identificiran kot neplačnik. Finančni položaj dolžnika je v tem primeru smiselno reševati **zlasti z restrukturiranjem izpostavljenosti na način, da ob tem ne pride do pomembnega odpusta dolga**. Kot izhaja iz poglavja 1,

se ob restrukturiranju s pomembnim odpustom dolga izpostavljenost avtomatično vključi med neplačane izpostavljenosti in posledično tudi med nedonosne izpostavljenosti. Več o ukrepih restrukturiranja v nadaljevanju.

Po predhodni ponovni oceni finančnega položaja in bonitetne ocene dolžnika, opredelitvi vzrokov za nastalo situacijo in preveritvi kreditne dokumentacije predmeta zavarovanja, blažilne ukrepe po smernicah Banke Slovenije predlagata upravljalec tveganj in skrbnik podjetja, potrdi pa jih specialist oziroma posebna organizacijska enota za spremljavo znotraj področja tveganj (Banka Slovenije, 2015e).

4.3 Ukrepi za znižanje obstoječih nedonosnih izpostavljenosti

Potem, ko so bile kljub aktivnostim banke za zgodnejše odkrivanje povečanega kreditnega tveganja izpostavljenosti že identificirane kot nedonosne in na podlagi meril predane v nadaljnjo obravnavo enoti za upravljanje s problematičnimi naložbami, je potrebno pristopiti k ukrepom za znižanje nedonosnih izpostavljenosti.

V skladu s Smernicami za upravljanje s problematičnimi terjatvami enota za upravljanje s problematičnimi naložbami po prevzemu izpostavljenosti do dolžnika izvede sledeče:

- določi pristojne osebe v enoti in razmeji odgovornosti;
- preveri ustreznost oslabitev oziroma rezervacij;
- preuči pravni položaj in zavarovanja;
- od dolžnika pridobi vse potrebne podatke in pojasnila;
- analizira finančno in poslovno situacijo dolžnika, vzroke za težave, ustreznost lastnikov in njihove finančne zmožnosti;
- **pripravi strategijo restrukturiranja** (aktivna obravnava dolžnika z namenom ozdravitve) v kolikor oceni, da je rešitev dolžnika mogoča;
- **oziroma strategijo izterjave** (maksimiranje izplena, postopki za morebiten odpis dolga) v kolikor oceni, da restrukturiranje ni smiselno (Banka Slovenije, 2015e).

Ključna naloga enote za upravljanje s problematičnimi naložbami je operativno upravljanje z izpostavljenostmi do dolžnikov v procesu restrukturiranja in izterjave. Ta enota mora biti izvedbeno in strokovno močna ter neodvisna, ločena od komerciale. Potrebuje tudi ustrezno pravno podporo, saj je le ta zadolžena za pripravo in uveljavitev pravil upravljanja s tveganimi terjatvami v banki. Pravila obravnave problematičnih naložb morajo biti spoštovana na ravni celotne bančne skupine, za katero se pripravljajo konsolidirani računovodski izkazi (Banka Slovenije, 2015e).

Banka mora najprej oceniti, ali je smiselno pristopiti k restrukturiranju izpostavljenosti do dolžnika. Oceno smiselnosti restrukturiranja pripravi organizacijska enota, ki predhodno ni

bila vključena v proces odobritve kredita. Če je restrukturiranje izpostavljenosti smiselno, banka oblikuje ustrezen **načrt restrukturiranja izpostavljenosti** ter spremlja njegovo izvajanje in učinke (Banka Slovenije, 2015e).

V trenutku, ko restrukturiranje izpostavljenosti do dolžnika ni več smiselno, mora banka izdelati okvirni **terminski načrt izterjave izpostavljenosti**, bodisi neposredno od dolžnika bodisi z unovčenjem morebitnega zavarovanja. V tem okviru banka določi okvirne roke za dokončno izterjavo in spremlja potek izterjave. Na podlagi informacijsko podprte evidence banka spremlja obseg vrnjenih problematičnih izpostavljenosti in obseg odpisov teh izpostavljenosti (Banka Slovenije, 2015e).

Včasih je namesto ukrepa izterjave smiselno pristopiti tudi k prodaji nedonosnih izpostavljenosti. Obstajajo podjetja, ki so usposobljena posebej za namen upravljanja z nedonosnimi izpostavljenostmi. Med slednje sodi tudi DUTB, na katero so slovenske banke, ki so zaprosile za državno pomoč, v letih 2013 in 2014 prenesle pomemben del nedonosnih izpostavljenosti.

4.3.1 Ukrepi restrukturiranja

Prav gotovo je ukrep restrukturiranja trenutno najbolj aktualen ukrep tako med ukrepi za preprečitev nastanka nedonosnih izpostavljenosti kot tudi med ukrepi za znižanje obstoječih nedonosnih izpostavljenosti. Kadar gre namreč za restrukturiranje izpostavljenosti, ki po definiciji EBA še sodijo med donosne izpostavljenosti, je učinek takojšen, saj se s tem ukrepom prepreči nastanek novih nedonosnih izpostavljenosti. Kadar pa gre za restrukturiranje izpostavljenosti, ki je bila predhodno že identificirana kot neplačana in posledično nedonosna, ali izpostavljenosti, ki je bila zaradi pomembnega odpusta dolga identificirana kot neplačana in nedonosna ob samem restrukturiranju, pa je učinek na znižanje deleža nedonosnih izpostavljenosti kasnejši, saj morajo biti za izhod iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti predhodno izpolnjeni pogoji iz poglavja 1.1.3. V skladu s temi pogoji je lahko restrukturirana izpostavljenost prerazvrščena iz kategorije nedonosnih v kategorijo donosnih izpostavljenosti šele potem, ko ob hkratni izpolnitvi drugih izhodnih pogojev preteče najmanj eno leto od ukrepa restrukturiranja.

Ukrepi restrukturiranja vključujejo:

- podaljšanje roka ali odlog vračila dolga;
- znižanje obrestne mere;
- konverzijo dolga v kapital;
- (delni) odpust dolga (Sklep o ocenjevanju izgub, 2015).

Potem, ko banka oceni, da je restrukturiranje izpostavljenosti do dolžnika ekonomsko upravičeno, je zelo pomembno, da banka pri opredelitvi novih pogojev odplačevanja izhaja

iz analize finančnega položaja dolžnika in zmožnosti rednega poravnavanja njegovih obveznosti glede na predvidene bodoče denarne tokove iz poslovanja. Če banka pri opredelitvi novih pogojev odplačevanja tega ne upošteva, se lahko dolžnik zopet sooči z nezmožnostjo rednega poravnavanja dolga, banka pa mora posledično zopet pristopiti k ukrepi restrukturiranja, Slednje pa praviloma vodi tudi v podaljšanje statusa nedonosnih izpostavljenosti do tega dolžnika.

Kadar je dolžnik zadolžen pri več bankah ali upnikih hkrati, je smiselno k ukrepi restrukturiranja pristopiti na podlagi predhodnega dogovora upnikov o reševanju dolžnika. Banka Slovenije je za ta primer s Sklepom o ureditvi notranjega upravljanja, upravljalnem organu in procesu ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala za banke in hranilnice natančneje opredelila postopke in pravila, ki jih morajo banke upoštevati ob ukrepi restrukturiranja.

4.3.2 Prenos nedonosnih kreditov na slabo banko oziroma prodaja terjatev

Banke lahko znižajo delež nedonosnih izpostavljenosti tudi s prenosom nedonosnih kreditov na slabo banko. Klingebiel (2000, str. 1) v svoji študiji ugotavlja, da je slaba banka lahko učinkovita za reševanje bank z odkupovanjem njihovih kreditov. Vloga slabe banke je centralizirano upravljanje nedonosnih kreditov. V Sloveniji to počne DUTB. DUTB je banka, na katero poslovne banke prenesejo nedonosne kredite in s tem pokrijejo svoj kapitalski primanjkljaj.

Po končanem prenosu nedonosnih kreditov z bank začne DUTB upravljati prevzete kredite s ciljem povečanja njihove vrednosti. Akcijski načrt poleg strategije za povečanje vrednosti kredita vsebuje še podrobne podatke o dolžniku, znesek izpostavljenosti do dolžnika in razloge, ki so privedli do nelikvidnosti oziroma plačilne nesposobnosti dolžnika. DUTB analizira posamezen nedonosni kredit oziroma dolžnika in oblikuje strategijo za izboljšanje kakovosti kredita. S spremembo kreditnih pogojev oziroma restrukturiranjem DUTB poveča verjetnost celotnega ali delnega odplačila kredita. V kolikor kredit še vedno ni odplačan, ga DUTB izterja po sodni poti, ki vključuje unovčenje zavarovanj (Družba za upravljanje terjatev bank d.d, 2013, str. 34; Družba za upravljanje terjatev bank d.d, 2014, str. 49; Družba za upravljanje terjatev bank d.d, 2015, str. 37).

DUTB lahko nedonosne kredite proda, če prejme zanje zadovoljivo ponudbo in ponujena cena presega pričakovano vrednost, ki bi jo krediti dosegli v primeru, če do prodaje ne bi prišlo.

Slaba banka je učinkovita za reševanje bank in prodajo terjatev pod naslednjimi pogoji:

- likvidno sredstvo, na primer nepremičnine;
- strokovno upravljanje;
- politična neodvisnost;
- usposobljen kader;
- zagotovljeno financiranje;
- ustrezna zakonodaja;
- ustrezen informacijski sistem;
- transparentni procesi (Klingebiel, 2000).

Predsednik Evropske centralne banke Mario Draghi poudarja, da je potrebno vzpostaviti javni podporni sistem za prodajo nedonosnih kreditov, ki bi temeljil na 3 stebrih:

1. nadzor;
2. polno delujoč trg za nedonosne kredite;
3. ukrepi vlad držav EU, ki bi sprejele zakonodajo, potrebno za razvoj takega trga (Kenda, 2016).

Polno delujoč trg za nedonosne kredite bi lahko preprečil prodaje s previsokimi diskonti.

4.3.3 Odpisi

Področje odpisovanja je urejeno s Sklepom o ocenjevanju izgub (20. člen). Banke lahko po tem sklepu odpišejo kredit oziroma terjatev takoj, ko **ocenijo, da finančno sredstvo ne bo več povrnjeno in so izpolnjeni pogoji za odpravo pripoznanja tega sredstva iz bilance stanja po MSRP**, pa čeprav postopek izterjave pravno-formalno še ni zaključen. Do zaključka postopka izterjave se odpisana terjatev vodi zunajbilančno. Banka lahko odpiše finančno sredstvo zlasti v naslednjih primerih:

- za nezavarovano finančno sredstvo iz naslova kreditne pogodbe ali unovčene pogojne zunajbilančne obveznosti (garancije), če dolжник zamuja z odplačevanjem več kot 1 leto;
- za zavarovano finančno sredstvo iz naslova kreditne pogodbe ali unovčene pogojne zunajbilančne obveznosti z nepremičninami, če dolжник zamuja z odplačevanjem več kot 4 leta oziroma banka v tem obdobju ni prejela nobenega poplačila iz unovčitve teh nepremičnin;
- za nezavarovano finančno sredstvo iz naslova kreditne pogodbe ali unovčene pogojne zunajbilančne obveznosti, če je dolжник že v stečajnem postopku;

- za finančno sredstvo, za katerega je s potrditvijo prisilne poravnave prenehala pravica banke do uveljavljanja plačila od dolžnika v sodnem postopku, in sicer v znesku, v katerem je ta pravica prenehala.

To pomeni, da banka odpiše finančno sredstvo potem, ko predhodno oceni, da je potrebno za finančno sredstvo zagotoviti 100 % pokritje z oslabitvami. Iz analize letnih poročil bank izhaja, da se vse banke poslužujejo odpisovanja finančnih sredstev, vendar pa iz letnih poročil pogosto ni razvidno, kakšna je politika odpisovanja bank in ali se po odpisu finančnega sredstva pravno-formalno še vodi postopek izterjave, ali pa je odpis nastal zaradi dejanskega odpusta dolga dolžniku. Odpust dolga dolžniku pa nastane ob samem restrukturiranju kredita.

SKLEP

EBA je z objavo definicij nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti za namen nadzorniškega poročanja veliko prispeval k primerljivosti nedonosnih izpostavljenosti med bankami posameznih držav EU, ki so do uvedbe enotne definicije nedonosnih izpostavljenosti uporabljale nacionalne metodologije za identifikacijo teh izpostavljenosti, vendar pa so v tej definiciji še nekatere pomanjkljivosti, zaradi katerih ti podatki med bankami posameznih držav EU še niso povsem primerljivi.

Po definiciji se med nedonosne izpostavljenosti avtomatično vključujejo neplačane izpostavljenosti, identificirane za namen izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje po CRR, in/ali oslABLjene (bilančne) izpostavljenosti, ki so bile oslABLjene na podlagi nepristranskih dokazov za oslabitev, povezanih s posamezno izpostavljenostjo. Pomanjkljivosti definicije nedonosnih izpostavljenosti se zato kažejo zlasti v pravilih, ki jih lahko v okviru definicije neplačila in posledično definicije nedonosnih izpostavljenosti še določajo pristojni organi držav EU. Ta pravila, vezana na pravočasno identifikacijo neplačila, se nanašajo zlasti na opredelitev:

- pomembne izpostavljenosti;
- kreditne obveznosti v zamudi;
- drugih dejavnikov, ki lahko poleg pomembne kreditne obveznosti v zamudi več kot 90 dni nakazujejo na majhno verjetnost plačila in še niso eksplicitno opredeljeni v 178. členu CRR;
- in uporabo števila dni zamud 180 dni namesto 90 dni za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi ali poslovnimi nepremičninami, izpostavljenosti do malih in srednjih podjetij in izpostavljenosti do javnega sektorja.

Če primerjamo definicijo nedonosnih izpostavljenosti po EBA z definicijama neplačanih izpostavljenosti za namen izračunavanja kapitalske zahteve po CRR in oslABLjenih izpostavljenosti po MSRP ter izpostavljenostmi do dolžnikov, ki so v skladu s Sklepom

Banke Slovenije o ocenjevanju izgub razvrščeni v bonitetni skupini D in E, lahko ugotovimo, da s teoretičnega vidika gledano med temi definicijami obstajajo razlike, ki so bolj posledica različnih namenov uporabe, avtorjev in različnega obdobja, v katerem so te definicije nastale. Vsem definicijam pa je skupno, da se pri presojanju glede razvrstitve izpostavljenosti ne upoštevajo prejeta zavarovanja za te izpostavljenosti in da sodijo v okvir upravljanja s kreditnim tveganjem, zato je smiselno te definicije v bankah za vse namene medsebojno poenotiti.

Banka Slovenije je z zadnjo spremembo Sklepa o ocenjevanju izgub obseg izpostavljenosti za namen razvrščanja v bonitetne skupine od A do E poenotila z obsegom izpostavljenosti, ki se presoja tudi za namen opredelitve neplačila. Po novem v obseg razvrščanja sodijo vsa dolžniška finančna sredstva, ki niso namenjena trgovanju, in vse zunajbilačne obveznosti (vključno z odobrenimi nečrpanimi krediti). Če pa medsebojno primerjamo še pogoje za razvrstitev izpostavljenosti v bonitetno skupino D in E, lahko ugotovimo, da so le ti podobni pogojem za opredelitev neplačila. S pogoji za opredelitev neplačila lahko primerjamo tudi nepristranske dokaze za oslabitev izpostavljenosti po MRS 39.

Večje poenotenje na tem področju poskuša doseči tudi EBA z natančnejšo opredelitvijo definicije neplačila, tako za namen izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje kot tudi za namen oblikovanja oslabitev za izpostavljenosti skupine 3 po MSRP 9 (t.i. oslabiljene izpostavljenosti oziroma neplačana finančna sredstva z oblikovanimi popravki vrednosti zaradi oslabitev).

Po novem MSRP 9 se računovodenje za nedonosne izpostavljenosti oziroma neplačane izpostavljenosti, ki se po novem vključujejo v skupino odkupljenih terjatev in finančnih sredstev nastalih v banki, ki se smatrajo kot oslabiljene že ob začetnem pripoznanju, ali v skupino 3, bistveno ne spreminja. Z uveljavitvijo smernic EBA glede natančnejše opredelitve neplačila za izračun kapitalske zahteve za kreditno tveganje po CRR in uporabe te definicije neplačila tudi za namen računovodenja pa utegnejo vendarle nastati spremembe v smeri hitrejše identifikacije neplačanih finančnih sredstev in posledično prerazporeditve teh finančnih sredstev v skupino 3. Za tako prerazporejena finančna sredstva pa je potrebno oblikovati dodatne oslabitve.

Ker oblikovanje oslabitev po MSRP 9 temelji na pričakovanih kreditnih izgubah, ki jih po obstoječem MRS 39 ni dovoljeno pripoznati, lahko pričakujemo oblikovanje dodatnih oslabitev tudi na finančna sredstva skupine 1 in finančna sredstva skupine 2, tj. tudi na donosne izpostavljenosti. Iz analize poglavja 3 izhaja, da je Slovenija velik del nedonosnih kreditov prenesla na DUTB. Ocenjujemo, da je na račun tega prenosa delež nedonosnih kreditov na nivoju bančnega sistema konec leta 2015 kar za 11,6 o.t. nižji kot bi bil v primeru, če teh prenosov banke ne bi izvedle.

Ne glede na različen pristop, ki ga imajo banke pri razkrivanju nedonosnih kreditov, večina v analizo zajetih bank v svojem letnem poročilu poroča o zniževanju nedonosnih kreditov v letu 2015. Hkrati pa se povečuje pokritje nedonosnih kreditov z oslabitvami, kar znižuje potencialne izgube v primeru neplačila teh kreditov.

Navedeno potrjujejo tudi podatki o zniževanju nedonosnih kreditov, ki sta jih objavili EBA in Banka Slovenije. Delež nedonosnih kreditov na nivoju celotnega slovenskega bančnega sistema se je v obdobju od junija 2015 do junija 2016 v povprečju znižal za 5 o.t., pri čemer je delež pokritja nedonosnih kreditov z zavarovanji in oslabitvami razmeroma visok in se giblje okoli 80 %. Vendar pa ne smemo pozabiti, da delež nedonosnih kreditov na ravni EU v povprečju precej nižji, zato morajo banke temu vprašanju še vedno namenjati pozornost in nadaljevati z ukrepi v smeri zniževanja nedonosnih kreditov.

Če primerjamo delež nedonosnih kreditov, ki ga je za celoten slovenski bančni sistem za konec leta 2015 objavila Banka Slovenije (16,3 %), z deležem nedonosnih kreditov, ki ga je za sistemsko pomembne banke za Slovenijo za konec marca 2016 objavila EBA (20 %), lahko ugotovimo, da k visoki vrednosti tega kazalnika največ prispevajo ravno sistemsko pomembne banke, kar potrjuje tudi analiza letnih poročil bank za poslovno leto 2015.

Analiza je pokazala, da s primerljivostjo objavljenih podatkov o nedonosnih kreditih v letnih poročilih posameznih bank še ne moremo biti zadovoljni, saj vse banke ne razkrivajo deleža nedonosnih kreditov in tudi ne deleža pokritja nedonosnih kreditov z oslabitvami. Prav tako iz podatkov, ki jih objavljajo banke, ni mogoče razbrati deleža pokrija nedonosnih kreditov z zavarovanji. Zato lahko v tej zvezi bankam svetujemo, da v letnih poročilih bolj transparentno razkrijejo podatke v zvezi z nedonosnimi krediti in pokritjem le teh z oslabitvami in zavarovanji.

Iz ITS, v katerem je EBA opredelil definicijo nedonosnih izpostavljenosti, sicer izhaja, da je bila ta definicija uvedena izključno za namen poročanja (ne pa tudi za namen računovodenja in izračunavanja kapitalske zahteve za kreditno tveganje). Dosedanja praksa pa kaže, da se uporaba te definicije širi tudi za druge namene (pregled kakovosti sredstev, razkrivanje podatkov o nedonosnih izpostavljenosti s strani nadzornih institucij in nekaterih bank v letnih poročilih).

Razkrite informacije o nedonosnih izpostavljenosti pa so zanimive tudi za bonitetne agencije in finančne analitike, ki bodo lahko na tej podlagi ugotavljali pokritje nedonosnih izpostavljenosti z oslabitvami in zavarovanji. Slednje pa lahko posledično pomeni pritisk na banke, pri katerih to pokritje na podlagi razkritih podatkov ne bi bilo zadostno, in na oblikovanje dodatnih oslabitev, kar vodi v uporabo definicije nedonosnih izpostavljenosti tudi za namen računovodenja. V vsakem primeru pa se bo definicija nedonosnih izpostavljenosti prek definicije neplačila za namen računovodenja začela uporabljati z uvedbo MSRP 9.

Iz analize razkritij v letnih poročilih izhaja, da se banke sicer že poslužujejo ukrepov za zniževanje nedonosnih kreditov, vendar pa lahko ugotovimo, da v nekaterih bankah to ukrepanje glede na visok delež nedonosnih kreditov ni zadovoljivo. Zlasti banke, ki imajo delež nedonosnih kreditov nad povprečjem EU (po podatkih EBA delež nedonosnih kreditov v vseh kreditih v povprečju na ravni EU konec marca 2016 znaša 5,7 %), bi morale ukrepe izvajati intenzivneje in ukrepati tudi v smeri preprečevanja nastajanja nedonosnih kreditov, na podlagi rednega spremljanja poslovanja dolžnikov, na podlagi predhodno določenih kazalnikov spremljanja uspešnosti poslovanja podjetij v okviru sistema EWS.

Banke pri identifikaciji nedonosnih izpostavljenosti uporabljajo EWS. Če ti ukrepi niso zadostni in se finančni položaj dolžnika poslabša, enota spremljave dolžnika preda enoti za upravljanje s problematičnimi naložbami, ki začne s procesom restrukturiranja ali izterjave izpostavljenosti. Banke lahko po Sklepu o ocenjevanju izgub odpišejo finančno sredstvo iz bilance stanja takoj, ko ocenijo, da ne bo več povrnjeno, pa čeprav postopek izterjave pravno-formalno še ni zaključen. V analizi ugotavljamo, da večina bank poroča o odpisih in restrukturiranju kreditov. Nekatere banke poročajo tudi o prodaji terjatev.

LITERATURA IN VIRI

1. Abanka d.d. (2015). *Letno poročilo Abanke za leto 2015*. Najdeno 28. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.abanka.si/vlagatelji/letna-porocila>
2. Banka Koper d.d. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 21. julija 2016 na spletnem naslovu http://www.banka-koper.si/O_Banki_Koper/Info_koticek/Letna_porocila
3. Banka Slovenije. (2015a, 24. november). *Objava nedonosnih izpostavljenosti bank in hranilnic po novi, enotni definiciji Evropskega bančnega organa (EBA)*. Sporočilo za javnost. Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?VsebinaId=18469&MapaId=137>
4. Banka Slovenije. (2015b, 24. november). *Problematika slabih kreditov*. Novinarska konferenca. Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?VsebinaId=18469&MapaId=137>
5. Banka Slovenije. (2015c, 14. december). *ITS POR - Nedonosne izpostavljenosti in restrukturiranje*. Najdeno 22. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/nadzor-bank.asp?MapaId=1634>
6. Banka Slovenije. (2015d). *Letno poročilo*. Najdeno 19. julija 2016 na spletnem naslovu https://www.bsi.si/iskalniki/letna_porocila.asp?MapaId=709
7. Banka Slovenije. (2015e). *Smernice za upravljanje s problematičnimi terjatvami*. Najdeno 27. avgusta 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/zakoni-in-predpisi.asp?MapaId=1878>
8. Banka Slovenije. (2016a). *Podatki o nedonosnih izpostavljenostih bančnega sistema na posamični podlagi*. Najdeno 22. julija 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/nadzor-bank.asp?MapaId=1881>
9. Banka Slovenije. (2016b). *Nedonosne terjatve bank*. Najdeno 22. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?VsebinaId=19423&MapaId=137#19423>
10. Banka Sparkasse d.d. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 22. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.sparkasse.si/sl-si/o-nas/press/letno-porocilo-->
11. Deželak, B. (2015). Mednarodni standard računovodskega poročanja 9. *Bančni vestnik*, 9.
12. Deželna banka Slovenije d.d. (2015). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije za leto 2015*. Najdeno 22. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.dbs.si/o-banki/javne-objave-financna-porocila/financna-porocila/letna-porocila>
13. Družba za upravljanje terjatev bank d.d. (2013). *Letno poročilo DUTB za leto 2013*. Najdeno 18. julija 2016 na spletnem naslovu http://www.dutb.eu/si/korporativni_dokumenti.aspx
14. Družba za upravljanje terjatev bank d.d. (2014). *Letno poročilo DUTB za leto 2014*. Najdeno 19. julija 2016 na spletnem naslovu http://www.dutb.eu/si/korporativni_dokumenti.aspx

15. Družba za upravljanje terjatev bank d.d. (2015). *Poročilo o poslovanju DUTB državnemu zboru za leto 2015*. Najdeno 29. julija 2016 na spletnem naslovu http://www.dutb.eu/si/korporativni_dokumenti.aspx
16. European Banking Authority. (2013). *Recommendations on AQRs*. Najdeno 22. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.eba.europa.eu/-/eba-publishes-final-draft-technical-standards-on-npls-and-forbearance-reporting-requirements>
17. European Banking Authority. (2015a, 22. september). *Consultation Paper: Guidelines on the application of the definition of default under Article 178 of Regulation (EU) 575/2013*. Najdeno 22. junija 2016 na spletnem naslovu [https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1198203/EBA-CP-2015-15+\(CP+on+GL+on+the+application+of+the+definition+of+default\).pdf](https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1198203/EBA-CP-2015-15+(CP+on+GL+on+the+application+of+the+definition+of+default).pdf)
18. European Banking Authority. (2015b, 25. november). *Report – 2015 EU-wide transparency exercise*. Najdeno 28. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1280458/2015+EU-wide+Transparency+Exercise+Report+FINAL.pdf>
19. European Banking Authority. (2016a, 29. junij). *Consultation Paper: Guidelines on disclosure requirements under Part Eight of Regulation (EU) 575/2013*. Najdeno 30. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.eba.europa.eu/-/eba-launches-consultation-on-guidelines-on-disclosure-requirements-for-the-eu-banking-sector>
20. European Banking Authority. (2016b, 22. julij). *EBA report on the dynamics and drivers of non-performing exposures in the EU banking sector*. Najdeno 28. julija 2016 na spletnem naslovu <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1360107/EBA+Report+on+NPLs.pdf>
21. European Banking Authority. (2016c, 26. julij). *Consultation Paper: Draft Guidelines on credit institutions' credit risk management practices and accounting for expected credit losses*. Najdeno 10. avgusta 2016 na spletnem naslovu <https://www.eba.europa.eu/-/eba-consults-on-guidelines-on-credit-risk-management-practices-and-accounting-for-expected-credit-losses>
22. European Banking Authority. (2016d). *Final report: Final draft implementing technical standards amending Commission Implementing Regulation (EU) 680/2014 on supervisory reporting of institutions with regard to financial reporting (FINREP) following the changes in the International Accounting Standards (IFRS 9)*. Najdeno 2. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.eba.europa.eu/-/eba-amends-supervisory-reporting-standards-due-to-the-new-ifs-9>
23. European Banking Authority. (2016e). *Final draft rts on the materiality threshold for credit obligations past due*. Najdeno 22. decembra 2016 na spletnem naslovu <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/credit-risk/regulatory-technical-standards-on-materiality-threshold-of-credit-obligation-past-due>
24. European Bank Coordination Initiative. (2012). *European Banking Coordination »Vienna« Initiative*. Working Group on NPLs in Central, Eastern and Southeastern

- Europe. Najdeno 25. junija 2016 na spletnem naslovu <https://www.imf.org/external/region/eur/pdf/2012/030112.pdf>
25. European Central Bank. (2016, 12. september). *Draft guidance to banks on non-performing loans*. Najdeno 18. septembra 2016 na spletnem naslovu <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2016/html/sr160912.en.html>
 26. Global Public Policy Committee. (2016, 17. junij). The implementation of IFRS 9 impairment requirements by banks. Najdeno 18. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en-us/publications/global/other/ifrs-9-impairment-banks>
 27. Gorenjska banka d.d., Kranj. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 21. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.gbkr.si/za-vlagatelje/letna-porocila-in-razkritja-6949/>
 28. Grgič, M. (2016). Slabitve v bankah bodo zaradi novih standardov višje. *Delo*. Najdeno 25. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/slabitve-v-bankah-bodo-visje.html>
 29. Hauptman, M. (2015). Priprave na novi standard MSRP 9 so se začele. *Finance*, 130. Najdeno 30. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/8824682/Priprave-na-novi-standard-MSRP-9-so-se-zacele?metered=yes&sid=469752974>
 30. Hypo Alpe Adria (2015). *Letno poročilo 2015 Hypo Alpe Adria in Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.* Najdeno 21. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.addiko.si/letna-porocila>
 31. International Accounting Standards Board (2009). *International Financial Reporting Standards (IFRSs)*.
 32. International Accounting Standards Board (2011). *IAS 39 Financial Instruments*. Najdeno 22. junija 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias39_en.pdf
 33. International Accounting Standards Board (2014a, julij). *IFRS 9 Financial Instruments*.
 34. International Accounting Standards Board (2014b, julij). IASB Project Summary *IFRS 9 Financial Instruments*.
 35. Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 680/2014 z dne 16. aprila 2014 o določitvi izvedbenih tehničnih standardov v zvezi z nadzorniškimi poročanjem institucij v skladu z Uredbo (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list EU*, št. L 191/1 in št. L 48.
 36. Izvedbena uredba Komisije (EU) 2015/227 z dne 9. januarja 2015 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) št. 680/2014 o določitvi izvedbenih tehničnih standardov v zvezi z nadzorniškimi poročanjem institucij v skladu z Uredbo (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list EU*, št. L 48/1.
 37. Jančič, M. (2014). Poročanje o nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenostih v bankah. *Bančni vestnik*, 63(1-2), 38-42.
 38. KBS banka d.d. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 19. oktobra 2016 na spletnem naslovu http://www.kbs.si/o_nas/letno_porocilo/
 39. Kenda, A. (2016). Draghi pozval k sistemu proti prodaji slabih terjatev v sili. *Finance*, 141.

40. Klingebiel, D. (2000). The Use of Asset Management Companies in the Resolution of Banking Crises: Cross-Country Experiences. *The World Bank*. Najdeno 22. junija 2016 na spletnem naslovu <http://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/1813-9450-2284>
41. Marković, T. (2015, 27. januar). *Poročanje nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti. Opredelitev neplačila*. Združenje bank Slovenije.
42. Navodilo za izvajanje Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, *Uradni list RS*, št. 50/15.
43. Nova KBM d.d. (2015). *Letno poročilo Skupine Nove KBM in Letno poročilo Nove KBM d.d. za leto 2015*. Najdeno 18. julija 2016 na spletnem naslovu <https://www.nkbm.si/porocila>
44. Nova Ljubljanska banka d.d. (2015). *Letno poročilo NLB Skupine 2015*. Najdeno 18. julija 2016 na spletnem naslovu <https://www.nlb.si/financna-porocila>
45. Orrell, M., Mosco, A., & Velanand, A. (2014). Mission Accomplished: IASB Completes Its Project on Accounting for Financial Instruments Under IFRS 9. *Heads Up*, 21(20). Deloitte.
46. Sberbank Banka d.d. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 18. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.sberbank.si/o-sberbank/o-banki/letna-porocila>
47. SID – Slovenska izvozna in razvojna banka d.d., Ljubljana. (2015). *Letno poročilo SID Banke in Skupine SID Banka 2015*. Najdeno 18. oktobra 2016 na spletnem naslovu <http://www.sid.si/Mediji/Splosne-informacije-o-banki/Poslovni-dokumenti>
48. Slapničar, S., & Škapin, M. (2013). Bo model oslabitev posojil na podlagi pričakovanih izgub zmanjšal procikličnost? *Bančni vestnik*.
49. SKB banka d.d., Ljubljana. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 18. oktobra 2016 na spletnem naslovu <http://www.skb.si/medijsko-sredisce/letna-porocila/letno-porocilo-2015>
50. Sklep o izvajanju Uredbe (EU) o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja glede izvrševanja opcij in diskrecijskih možnosti ter drugih nalog pristojnega organa za kreditne institucije. *Uradni list RS* št. 5/2014 in 19/2015.
51. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. *Uradni list RS* št. 50/2015.
52. Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. *Uradni list RS* št. 96/2015.
53. Unicredit Banka Slovenija d.d. (2015). *Letno poročilo 2015*. Najdeno 18. oktobra 2016 na spletnem naslovu <https://www.unicreditbank.si/si/about-us/Results/Financial-Report.html>
54. Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012. *Uradni list EU* L 176/1.
55. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13 in 55/15; v nadaljevanju: ZGD-1)
56. Združenje bank Slovenije. (b.l.). *Spremljanje poslovnih dogodkov v skladu z MSRP*.